

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Perhe Vantaalla

Koulutuspaketti Nicehearts Ry:n Naapuriäiti-hankkeelle (2016)

Tietoa kaupungin palveluista maahan muuttaneille perheille

Kristiina Salo

Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma

Arvioitavaksi jättämisaika 04/2017

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Kristiina Salo	Sivumäärä 47 ja 20 liitesivua
Työn nimi Perhe Vantaalle. Koulutuspaketti Nicehearts Ry:n Naapuriäiti-hankkeelle (2016). Tietoa kaupungin palveluista maahan muuttaneille perheille	
Ohjaava(t) opettaja(t) Merja Kylmäkoski	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Nicehearts Ry	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tuotos on perhepalveluiden koulutuspaketti Nicehearts Ry:n Naapuriäiti hankkeelle. Valmis koulutuspaketti on helposti siirrettävä ja muokattava malli, mitä voi käyttää kotouttamiseen ja vertaisvoimaantumiseen liittyvissä koulutuksissa sekä tapahtumissa Suomessa. Koulutus toteutetaan suomeksi.</p> <p>Kehittämässäni koulutuksessa käsitellään perheiden käyttämät Vantaan kaupungin matalan kynnyksen palvelut, koulujen tarjoamat tukitoimet opiskelijoille ja heidän perheille sekä puhutaan ja keskustellaan auki lastensuojelun tuen käsite ja menetelmät.</p> <p>Informatiivisen tietopaketin lisäksi koulutukseen kuuluu tärkeänä osana case-työskentely, missä koulutettavat saavat mahdollisuuden pohtia ja puhua ääneen, millaisia palveluita erilaisissa elämäntilanteissa olevat perheen Suomessa voivat käyttää.</p> <p>Yksi koulutuksen tärkeimmistä tehtävistä on oikaista mahdollisia vääriä ennakkoluuloja esimerkiksi suomalaista lastensuojelua kohtaan ja rohkaista koulutettavia tutustumaan ja käyttämään tarjolla olevia perheiden hyvinvointia edistäviä palveluita.</p> <p>Koulutuspaketti täydentää sisällöllisesti Opetushallituksen kehittämän kotoutumissuunnitelman arjen taitojen sekä yhteiskunnan peruspalveluiden osuutta, tarkentaen sekä avaten termejä ja käsitteitä.</p> <p>Koulutuksen tärkein tavoite on rohkaista koulutettavia olemaan aktiivisia kansalaisia, jotka tiedostavat omat oikeudet ja velvollisuudet sekä osaavat ja uskaltavat käyttää tarjolla olevia perheille suunnattuja palveluita.</p> <p>Tie koulutuspaketin kokoamiseen meni toimintatutkimuksen kautta, missä iso rooli oli havainnoinnilla sekä vertaisoppimisen menetelmillä.</p> <p>Koulutuksen tilaaja on Nicehearts Ry ja se on osa vuonna 2016 Suomeen tuotua Naapuriäiti-pilottihanketta.</p>	
Asiasanat monikulttuurisuus, kotouttaminen, yhteistyö, vertaistuki, kohtaaminen, voimaannuttaminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Kristiina Salo	Number of Pages 68
Title Family in the city of Vantaa. Training module for the Neighbourhood- project of Nicehearts Ry. Information about different services provided in the city of Vantaa for immigrant families.	
Supervisor(s) Merja Kylmäkoski	
Subscriber and/or Mentor Nicehearts Ry	
Abstract <p>The output of the thesis is a training package about family services provided by the city of Vantaa for Nicehearts Ry's Neighborhood mothers project. Training package is highly portable and editable model, which can be used for integration and peer empowerment purposes in various training events around Finland. Training will be conducted in Finnish.</p> <p>The training package contains information about low threshold services for families of the city of Vantaa, assistance provided in school for students and their families and the term of child protection services is also opened up and discussed with participants of the course.</p> <p>In addition to the informative part of the training package, it also contains a case workshop, which gives the participants the opportunity to discuss and reflect what means and possibilities there are available in Finland for the families with the different life circumstances. During the workshop neighborhood mother trainees will have the chance to act like neighborhood mothers for the first time.</p> <p>One of the most important tasks of the training package is to correct possible false prejudices for the Finnish child protection services, to raise the awareness and to encourage the trainees to use the available services that promote well-being of families.</p> <p>Training Package complements to the content of the integration plan developed by the Board of Education to explain and introduce everyday skills and basic social services, specifying and explaining the terms and concepts more deeply.</p> <p>The most important purpose of the training program is to encourage the participants to become active citizens of their new home country, who are aware of their rights and obligations and know how to use the services available for families.</p> <p>The compilation of a training program went through the action research with a strong influence of observation and peer learning methods.</p> <p>The training program was created for Nicehearts Ry and launched in the Neighbourhood mothers pilot project in Finland in 2016</p>	
Keywords multiculturalism, social integration, collaboration, peer support, encounter, empowering	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA KÄSITTEET	6
2.1 Kotouttaminen	7
2.2 Vertaistuki	8
2.3 Asiakkaan kohtaaminen palvelujärjestelmässä	8
3 METODIN VALINTA	9
4 EETTINEN POHDINTA	12
4.1 Koulutuksen eettisiä kohtaamisia	14
5 NICEHEARTS RY	15
5.1 "Naapuriäiti" hanke	16
6 KEHITTÄMISTYÖN KULKU	19
7 KOTOUTUMISPOLKU	22
8 MAAHAN MUUTTANEET NAISET KOTOUTUMISPOLULLA	27
8.1 Monikulttuurisen ryhmän ohjaaminen	29
8.2 Koulutuksen kehittäminen	30
9 KOULUTUKSEN JÄLKEEN	33
9.1 Naapuriäitien palaute	36
10 MAAHAN MUUTTANEET JA VIRANOMAISET POHDINTA	38 40
LÄHTEET	43
LIITTEET	43
Liite 1: Koulutuksen käsikirjoitus	46
Liite 2: Perhe Vantaalla / selkosuomennettu tietopaketti	48
Liite 3: Erilaiset elämäntilanteet eli case`it	55
Liite 4: Prezi esitys	60

1 JOHDANTO

Viimeisten vuosikymmenten aikana maailmanlaajuisesti tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet maahanmuuton kautta myös Suomen yhteiskunnan rakennemuutokseen. Uudenlainen yhteiskunta tarvitsee myös uudenlaisia palveluita ja laadukkaaseen kotouttamiseen on panostettava huolella. Maahan muuttava tarvitsee tukea ja opastusta uusiin tapoihin sopeutumisessa, sääntöjen, kielen ja kulttuurin oppimisessa. Kuilu lähtömaan ja uuden kotimaan käytänteiden välillä saattaa olla hyvin suuri, mikä luo lisää haasteita integroitumisprosessiin. Varsinkin lapsiperheet ovat erittäin haavoittuvassa asemassa. Perheiden on opeteltava elämään uudenmaan kulttuuria kunnioittaen, säilyttäen samalla oma kulttuuriperimä. Maahan muuttaneiden perheet ovat usein yksin uusien sääntöjen ja tapojen viidakossa. Kotimaan yhteisöt ovat jääneet taakse ja uutta turvaverkkoa ei ole vielä rakennettu. Integraatioprosessi voi kestää vuosia ja olla vaivalloinen. Sopeutuminen riippuu usein paikkakunnasta ja maahan muuttaneiden parissa työskentelevistä viranomaisista. Perheen sopeutumisvaikeudet, perhe-elämän haasteet ja erilaiset kasvatuseriaatteet nousevat ratkaisevaan asemaan juuri lasten kohdalla. Perheet kokonaisuudessa ja etenkin lapset tarvitsevat erityistä tukea ja ymmärrystä kotoutumisen prosessin aikana. Viranomaisten resurssit eivät Suomen nykyisessä taloudellisessa tilanteessa riitä tarjoamaan jokaiselle kotoutumisprosessia elävälle perheelle yksilöllistä tukea ja apua.

Kuntien tarjottaviin palveluihin on tulossa jatkuvasti muutoksia ja tavoite on pitää maahanmuuttajataustaisille perheille tarjottavat palvelut ajan tasalla. Yksi muutoksista on jatkuvasti kasvava yhteistyö erilaisten kotouttamistyötä tekevien järjestöjen kanssa. Järjestökentältä löytyy paljon monikulttuurisuus- ja kokemusasiantuntijuutta, sellaista asiantuntijuutta, mikä kunnilta vielä uupuu, mutta mikä on onnistuneiden tulosten näkökulmasta tärkeä. Tässä kontekstissa onnistunut tulos on hyvinvoiva perhe.

Opinnäytetyön aiheeksi valitsemani monikulttuurisen kotouttamisen teema on myös oleellinen osa yhteisöpedagogikoulutuksen kentällä. Yhteisöpedagogiikan ytimessä ollaan silloin, kun tavoitteena on rakentaa sopuisasti toimiva yhteiskunta, missä ohjauksella, kasvatuksella ja erilaisten yhteisöjen kehittämisellä on tärkeä rooli. Juuri edellä mainittuihin prosesseihin kaivataan asiantuntijuutta monikulttuurisen kotouttamisen työssä.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA KÄSITTEET

Opinnäytetyön tarkoitus on kehittää perhepalveluiden koulutusmoduuli Nicehearts Ry:n Naapuriäiti-hankkeelle. Tavoitteeni on tehdä koulutusmoduulista helposti siirrettävä ja muokattava malli, mitä voi käyttää kotouttamiseen ja vertaisvoimaantumiseen liittyvissä koulutuksissa sekä tapahtumissa Suomessa. Koulutus toteutetaan suomeksi.

Koulutuksessa kerrotaan jokaisen perheen käyttämistä matalan kynnyksen palveluista, koulujen tarjoamista tukitoimista opiskelijoille ja heidän perheilleen sekä avataan lastensuojelun tuen käsite ja menetelmät.

Informatiivisen osuuden lisäksi koulutukseen kuuluu tärkeänä osana myös case-työskentely, mikä antaa koulutettaville mahdollisuuden pohtia keskenään ja sanoittaa ääneen, millaisia palveluita erilaisissa elämäntilanteissa olevat perheet voivat Suomessa käyttää. Tärkeänä pidän myös ohjaajan tehtävää oikaista mahdollisia vääriä ennakkoluuloja esimerkiksi suomalaista lastensuojelua kohtaan ja rohkaista koulutettavia tutustumaan ja käyttämään tarjolla olevia perheiden hyvinvointia edistäviä palveluita.

Koulutuksen vetäjän olleessa viranomainen on sen esittäytyttävä koulutettaville oman työroolin kautta, koska viranomaisten tutuksi ja

helposti lähestyttäviksi tuleminen avun tarvitsijoille on yksi tärkeimmistä koulutuksen päämääristä.

Koulutettavat saavat koulutuksen aikana seurattavaksi ja kotiin vietäväksi selkosuomennetun materiaalin erilaisista perhepalveluista, mistä löytyvät myös palveluiden tärkeimmät yhteystiedot.

Visuaalisesti koulutuksen tueksi olen tehnyt Prezi-esityksen, mikä on koulutuksen runko ja mitä seuraten koulutus toteutetaan. (Ks. liite 4.)

Koulutuksen tarkoitus on sisällöllisesti täydentää Opetushallituksen kehittämän kotoutumissuunnitelman arjen taitojen sekä yhteiskunnan peruspalveluiden osuutta, tarkentaen ja avaten termejä ja käsitteitä.

Tärkein koulutuksen tavoite on rohkaista koulutettavia olemaan aktiivisia kansalaisia, jotka tiedostavat omat oikeudet ja velvollisuudet sekä osaavat ja uskaltavat käyttää tarjolla olevia perheille tarkoitettuja palveluita.

Opinnäytetyön avainkäsitteet ovat kotouttaminen, vertaistuki ja maahan muuttaneen asiakkaan kohtaaminen palvelujärjestelmässä.

2.1 Kotouttaminen

Kotouttaminen on yksi kotoutumisen tukimuotoja, missä viranomaisien ja muiden tahojen toimenpiteiden ja palveluiden tarjoamisella mahdollistetaan maahan muuttaneen sujuva kotoutuminen. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 3§)

Kotoutuminen (myös ”maahanmuuttajien integroiminen”) tarkoittaa tapahtumaketjua, missä maahan muuttaneen on mahdollista oppia tietoja uudesta asuinmaasta, harjoitella uusia taitoja ja toimintatapoja sekä luoda erilaisia uusia sosiaalisia verkostoja, mitkä edesauttavat hänen tulemistä osaksi uutta ympäröivää yhteiskuntaa. Kotoutumisprosessin hyvän edistymisen edellytys on se, että valtaväestön asenteet ja toimintatavat sen mahdollistavat. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7.)

Suomessa kotouttamista säätelee laki kotoutumisen edistämisestä, minkä tärkein tarkoitus on tarjota maahan muuttaneelle mahdollisuuksia olla suomalaisen yhteiskunnan aktiivinen jäsen. Toinen lain tärkein tavoite on edesauttaa eri väestöryhmien myönteisen vuorovaikutuksen kehittämistä sekä edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

2.2 Vertaistuki

Vertaistukea tarjoavat toisilleen samankaltaisia kokemuksia elämänsä aikana läpikäyneet ihmiset. Vertaistuessa korostuvat empatian, huolenpidon, kannustuksen ja luottamuksen jakaminen ja tarjoaminen. (Alitolppa-Niitamo & Kerkkänen & Lee & Novitsky & Säävälä & Zandkarimi 2014, 4.)

Vertaistuen merkitys korostuu varsinkin sellaisen ison elämänmuutoksen yhteydessä, kuten sitä on uuteen maahan muuttaminen. Maahan muuttaneet joutuvat pohtimaan sellaisia kysymyksiä kuten uuden kielen oppiminen, työllistyminen sekä luomaan uusia sosiaalisia suhteita ihan alusta saakka. Samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten kohtaaminen voi tarjota tukea, tietoa sekä kuulumisen tunnetta. Samalla sellaiset kohtaamiset voivat olla rentouttavia ja kokemuksia voi vaihtaa samankaltaisia tunteita ja haasteita kokevien ihmisten kanssa. Vertaistukea tarjoavassa tapahtumassa tai kokoontumisessa voi olla mahdollista oppia uutta kieltä, saada hyödyllistä tietoa uudesta asuinmaasta ja yhteiskunnasta sekä kuulla vaikka uusista harrastusmahdollisuuksista. (Emt., 6.)

2.3 Asiakkaan kohtaaminen palvelujärjestelmässä

Palvelujärjestelmässä työskentelevien viranomaisten toimintaa ohjaa Suomessa yhdenvertaisuuslaki. Laki velvoittaa viranomaisia edistä-

mään asiakkaiden yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassa. Laissa on korostettu, että julkisen puolen työntekijällä on yhdenvertaisuuden velvoitteen lisäksi velvollisuus ehkäistä syrjintää ja varmistaa, että kukaan ei joutuisi epäedulliseen asemaan taustansa vuoksi. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 8.)

Monikulttuurisissa kohtaamisissa on erittäin tärkeää ymmärtää ja ottaa huomioon kulttuurieroista nousevat haasteet ja mahdolliset jännitteet. Tilanteissa, missä pyritään löytämään ratkaisuja näille haasteille, on tärkeää kohdata asiakas kokonaisena ihmisenä. (Puukari & Korhonen 2013, 33.)

Monikulttuurisen ohjaustyön pääsuunnat ovat universaali suuntaus, missä kulttuurien yhtäläisyys ja samanarvoisuus ovat keskiössä ja kulttuurispesifi suuntaus, missä tärkeintä on ymmärtää asiakas oman ryhmänsä kuten etnisen ryhmänsä edustajana (emt., 33).

3 METODIN VALINTA

Eskola (2001, 136) nostaa esiin kysymyksen, siitä, mikä on tutkijan suhde teoriaan? Haluako tutkija luoda aineistolähtöistä, teoriasidonnaista tai teorialähtöistä, tutkimusta? Nämä kysymykset mietityttivät minua opinnäytetyön alkuvaiheessa, koska päällimmäisenä tavoitteena minulla oli tuottaa heti käyttöön tuleva koulutuspaketti ja oikeaa paikkaa miettiä teoreettisia lähtökohtia ei tuntunut löytyvän.

Aineistolähteisessä tutkimuksessa lähdetään liikkeelle yhdestä teoriasta, mallista tai auktoriteetin esittämästä ajatuksesta. Teoria esitellään, laitetaan mitattavaan muotoon, seuraa aineiston keruu minkä jälkeen palataan empiriasta takaisin teoriaan, tarkistamaan, antoiko aineisto vankan pohjan teorialle ja hypoteesille (Eskola 2001, 137).

Teoriasidonnaisessa tutkimuksessa teorialukuun kootaan useita aiheeseen liittyviä teorioita, aikaisempia tutkimustuloksia ja käsitteitä. Eskola (emt.,138) nostaa kyseisen lähestymistavan vaaraksi sen, että usein sellainen teorialuku on pelkästään kokoelma erilaista luettua materiaalia, mikä ei johda oikeastaan mihinkään ja mikä on huonosti hyödynnettävä empiricaluvussa sekä työn päättävässä pohdinnassa.

Teorialähtöisessä tutkimuksessa ei ole yhtä suurta teoriaa sen sijaan on useita pieniä teorioita, mistä tutkimus kootaan. Tutkimus etenee joko aineisto tai ilmiöpohjaisesti ja teorit sekä käsitteet toimivat tutkintakehyksinä, mistä tutkija saa tukea aineiston ja ilmiön tulkintaan. Uusia teorioita tulee käyttöön pitkin matkaa eikä yhtä lähtökohtaa ole. Tällainen toimintatapa antaa mahdollisuuden edetä myös sellaisessa tutkimuksessa, missä ilmiöön ei sovi yksi iso teoria eikä yhtä sopivaa mallia ole testattavaksi, joten hedelmällisintä on tulkita ilmiöitä useista eri näkökulmista (emt.,138).

Tunnistin omassa opinnäytetyössä juuri viimeisen tavan lähestyä aineistoa. Ymmärrys siitä, että opinnäytetyön teoreettiseksi lähestymistavaksi valikoituu toimintatutkimus, syntyi aika pian aiheen selkiytyttyä. Heikkisen (2010, 214) mukaan toimintatutkimuksen tunnusomainen piirre on nimenomaan toiminnan ja tutkimuksen samankaisuus, mikä sopii siihen, että opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa heti käyttöön tuleva ja myöhemmin muissakin konteksteissa sovellettava koulutuspaketti.

Eskolan (2001, 138) mukaan yhden suuren teorian puuttuminen edellyttää myös perinteisen, teoriasta menetelmien esittelyn kautta tuloksiin etenevän ja pohdintaan loppuvan raportointikaavan rikkomisen. Sen sijaan tutkimus etenee ilmiöpohjaisesti eikä tutkimusvaiheittain.

Ihan ensimmäiseksi työvaiheeksi tulee oman tutkimusongelman poiminen ja kartoittaminen vaikkapa ajankohtaisesta keskustelusta, minkä jälkeen se rajataan tutkimusaiheeksi ja johdantoluku päättyy omien tutkimusongelmien esittelyyn. Johdantoluvun jälkeen seuraa 3-6 päälukua, missä tutkittava ilmiö on jaettu osa-alueiden mukaisesti ja mistä jokaisessa ovat mukana kaikki neljä empiirisen tutkimuksen peruselementtiä: teoria, aiemmat tutkimustulokset, omat tulokset sekä pohdinta. Työn päätteeksi on päättöluku, missä on koottuna työn keskeinen anti sekä käydään läpi työn alussa ajankohtaiset aiheet tutkimustulosten näkökulmasta. (Eskola 2001, 139.)

Eskola (emt.,139) ehdottaa, että edellä mainittua kaavaa seuraava työ tulisi kirjoittaa vähillä väliotsikoilla ja menetelmäluke sijoittaa työn viimeiseksi luvuksi, tällöin työn muita lukuja voi lukea omien mieltymysten mukaan, missä järjestyksessä tahansa.

Anttila (2014) on kuvannut toimintatutkimuksen tasojen etenemistä spiraalimaisesti aina suunnittelemisesta toiminnan ja havainnoinin kautta refleктоimisen saakka. Anttila jatkaa, että yksi kierros perustuu aina edelliseen ja siitä kehkeytyy seuraava. Sellaisessa syklisyydessä havainnointi on avainasemassa ja edellisen kierroksen aikana saatua tietoa pitää aina tarkistaa suhteessa seuraavaan.

Edellä kuvattu syklisyys kuvaa hyvin opinnäytetyöni luonnetta. Halusin löytää oikeanlaisen väylän vastata siihen tarpeeseen, minkä huomasin vuosien aikana työskennellessä Suomessa asuvien maahanmuuttaneiden sosiaalihuollon asiakkaiden parissa. Halusin käyttää hiljaista tietoaani.

Tarve kehittää suomalaisia perhepalveluita avaava koulutus nousi esiin työssäni lastensuojelun perhetyössä jo ennen kuin Naapuriäiti-hanke käynnistyi. Vieraskielisenä työntekijänä työskentelin paljon maahanmuuttajataustaisten perheiden parissa ja huomasin, että perheiden tietämättömyys ja pelko viranomaisten kohtaamisen edessä olivat sujuvan kotoutumisprosessin huomattavia kompastuskiviä. Naapuriäiti-hankkeen käynnistyessä sain mahdollisuuden osallistua

koulutuksen suunnitteluun ja sisällön kehittämiseen kanavoiden mi-
nulla olemassa olevan hiljaisen tiedon analyysin ja reflektoinnin kaut-
ta suunniteltuun toimintaan – *tacit knowing in action*. (Anttila 2006,
90.)

Toimintatutkimuksen strateginen lähestymistapa antoi minulle mah-
dollisuuden tarkastella tutkimusta ”sisältäpäin” ensimmäisessä per-
soonassa, tutkijana mutta myös maahanmuuttajataustaisena äitinä
tein tutkimusta *meistä* (Heikkinen 2010, 223).

4 EETTINEN POHDINTA

Koulutuksessa ovat tärkeässä roolissa erilaisten perheiden elämänti-
lanteet. Koulutusta suunnitellessa tuli toive erilaisille elämäntilanteille
(case:ille) myös Naapuriäiti-hankkeen työntekijältä. Suunnittelin kou-
lutukseen käsiteltäväksi yhteensä 12 erilaista elämäntilannetta. Teo-
reettisen osuuden jälkeen koulutettavat jaetaan pareihin ja jokainen
pari saa yhden elämäntilanteen kuvauksen. Koulutettavat miettivät
juuri kuultuun pohjalta tilanteisiin ratkaisuja. Tilanteet käydään läpi
myös yhdessä pohtien ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja.

Elämäntilanteiden kokoamisesta nousi koulutuksen suunnittelun tär-
kein eettinen kysymys: kuinka paljon voin käyttää omassa työssä
eteen tulleita elämäntilanteiden kokemuksia? Samalla jouduin miet-
timään, miten voisin poimia elämäntilanteiden osuuteen sellaiset tari-
nat, mihin koulutettavat voisivat helposti samastua ja mitkä käsitteli-
sivät erilaisista kulttuuritaustoista tulevien perheiden haasteita uu-
dessa maassa.

Lastensuojelun työskentelyssä on ammattilisuuden rinnalla tärkeässä
osassa myös intervention aikana esiin nousevat tunteet. Koin, että en
voi jättää tunteita pois myöskään kokoamastani koulutuksesta, joten
toin työelämässä kohtaamien erilaisten elämäntilanteiden tunnela-
tauksen mukaan myös koulutukseen. Tässä kohtaa koin, että voi-

makkaita tunteita esiin nostavien tapahtumien käsittely palvelee niin hankkeen tavoitteita kuin omiani, lastensuojelun työntekijän, tavoitteita. (Anttila 2006, 87.)

Opinnäytetyötäni ohjaa Hyvän tieteellisen käytännön ohje (HTK) ja olen koulutusta suunnitellessa noudattanut ohjeessa annettuja hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia.

Elämäntilanteiden kokoamisen kohdalla ohjasi toimintaani ”Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi” (2009) -opas ja siinä esille tuodut periaatteet siitä, miten tutkimusta tehdessä otetaan huomioon yksityisyyden suoja, mikä kuuluu Suomen perustuslailla suojattuihin oikeuksiin:

Tunnisteellisten aineistojen käsittelystä säädetään henkilötietolaissa (523/1999). Lain 3 §:n mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan ”kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi”.

Tunnisteellisuudesta puhuttaessa merkittäväntä on se, voiko yksittäistä henkilöä tunnistaa tiedoista helposti ja kohtuuttomitta kustannuksitta. Tutkimusaineiston tunnisteet on perinteisesti jaettu käsitteellisesti suoriin eli yksilöiviin ja epäsuoriin tunnistetietoihin. Suoria tunnistetietoja ovat nimi, osoite, henkilötunnus, syntymäaika, ihmisen ääni ja kuva. Epäsuoria tunnisteita ovat esimerkiksi kotipaikkakunta ja asuinalue, koulutus, työpaikka ja perheen koostumus. (Emt., 8.)

Päädyin siis ratkaisuun, missä en käytä oikeita asiakastilanteita oleenkaan. Sen sijan poimin yhteen esimerkkitalanteeseen monen tuntemani perheen tarinan ja työskentelyprosessin esille nostamat tunteet. Myös oman tarinani. Vaikka elämäntilanteissa onkin yhdistettyinä monen erilaisen perheen tarinat, olen tarinoista poistanut kaikki epäsuorat tunnisteet. Olen poistanut kaikki oikeiden kohtaamani perheiden asuinalueisiin, perheiden kokoonpanoon, koulutukseen ja työ-

paikkoihin liittyvät tiedot. Näin esimerkkitarinoista tulivat sekä anonyymit että uskottavat. Tilanteiden purussa huomasin, että vahvasti yhteen kulttuuriin sijoittuvat elämäntilanteet olivat tuttuja ja helposti ratkaistavia juuri samaan kulttuuriin kuuluville koulutettaville. Esimerkki- elämäntilanteiden läpikäyminen nostatti koulutuksen aikana myös erilaisia tunteita, minkä pohjalta syntyi usein rakentava ja ratkaisuja etsivä keskustelu.

4.1 Koulutuksen eettisiä kohtaamisia

Aloitin jokaisen koulutusjakson esittelemällä itseni, kertomalla siitä, että olen muuttanut Suomeen 8 vuotta sitten, minulla on kaksi lasta, työskentelen Vantaan lastensuojelun avopalveluissa perhetyöntekijänä ja suoritan Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogin ylempää tutkintoa. Kerroin myös, että koulutus, minkä naapuriäideille kohta esitän, on oleellinen osa sekä opinnäytetyötäni että edelleen meneillä olevaa suomalaiseseen yhteiskuntaan integroitumisen prosessia, missä olennainen osa työllistymisen ja sosiaalisten suhteiden luomisen rinnalla, on myös kouluttautuminen tai olemassa olevan koulutuksen täydentäminen uuden asuinmaan koulutuslaitoksessa. Mielestäni oli juuri silloin tärkeä tuoda esiin edellä mainitut tiedot, koska koko koulutuksen punainen lanka on ollut vuorovaikutteinen vertaistuki, mitä pystyin naisille tarjoamaan kertomalla lyhyesti oman tarinan Suomeen muuttamisesta ja kotoutumisesta.

Kertomalla naapuriäideille koulutuksen eri vaiheista, kerroin että koulutuksen teoreettista puolta seuraa erilaisten elämäntilanteiden läpikäyminen. Painotin, että vaikka elämäntilanteet saattavat kuulostaa joillekin tutuilta, ei ole niiden kokoamisessa käytetty yhdenkään yksittäisen perheen tarinaa. Halusin siinä vaiheessa tuoda myös esiin, että vaikka jokaisen perheen tarina onkin ainutkertainen, ovat monissa haasteissa, joita perheet kohtaavat, samanlaisia piirteitä, eikä sii-

nä vaiheessa kun haasteita kohdataan, ole väliä onko perhe muuttanut maahan tai kuuluuko se kantaväestöön.

Esittäydyin naapuriäideille lastensuojelun työntekijänä, koska halusin tutustuttaa heille helposti lähestyttävän viranomaisen, jolla on elämäntarina kerrottavana ja jonka kanssa voi olla luontevasti vuorovaiikutuksessa.

Sellaisen lähestymistavan ratkaisu palkitsi minua elämäntilanteiden läpikäymisen jälkeen, kun naapuriäidit lähestyivät minua omilla henkilökohtaisilla kysymyksillä. Joillakin oli kerrottavana ikävä tarina lastensuojeluviranomaisten kanssa tekemisiin joutumisesta ja pohdittiin ryhmässä, miten koko tapahtumaketju oli saanut alkunsa ja olisiko voinut tehdä joitakin asioita toisin, jotta lastensuojelukontaktilta olisi voinut välttyä. Jotkut naapuriäidit rohkaistuvat taas kertomaan, milaista apua he olivat saaneet lastensuojelusta, kehottamalla omalla esimerkillä myös muita koulutukseen osallistuneita naapuriäitejä kääntymään rohkeasti lastensuojelun puolelle. Koin, että ryhmässä syntyi luottamuksellinen ilmapiiri. Puolin ja toisin omasta elämästä kertominen sekä avoimuus auttoivat minua saavuttamaan koulutukselle asetettua päämäärää – informoida naapuriäitejä tarjolla olevista palveluista ja rohkaista heitä käyttämään tarjolla olevia tukitoimia.

5 NICEHEARTS RY

Nicehearts ry toimii alueellisena naisresurssikeskuksena, minkä painopiste on monikulttuuristen naisten yhteiskuntaan integroimisella. Toiminnan tavoite on edesauttaa naisia sopeutumaan, löytämään paikkansa ja merkityksensä yhteiskunnassa tasavertaisena kansalaisyseksi.

Muutoksia pyritään saamaan aikaan lisäten naisten omia voimavaroja sekä edistäen yhteiskunnan taloudellisten resurssien tasa-arvoista jakautumista. (Naisresurssikeskuksen laatukäsikirja, 2001).

Naishearts ry:n tapaisten monikulttuuristen yhdistysten pääasiakkaina ovat sellaiset maahan muuttaneet naiset, jotka ovat työn ja koulutuspaikkojen tarjoamien sosiaalisten verkostojen ulkopuolella. Koututtamisen ohella naisten yhteen saattaminen sekä heidän kontaktiensa lisääminen ilman kulttuurisia ja etnisiä rajoja, on monikulttuuristen naisresurssikeskusten tärkeimpiä tehtäviä. (Pyykkönen 2008, 114).

Nicehearts ry:n verkostoitumispohjainen toiminta antaa hyvät edellytykset yhteistyön kehittämiseksi myös kuntien viranomaisien kanssa. Naisresurssikeskuksen laatukäsikirjan mukaan järjestön toiminta-ajatus perustuu verkostotoimintaan, mikä vaatii laaja-alaista monen toimijan yhteistyötä. Verkostotoiminta myös edellyttää, että naisresurssikeskuksen palvelut tuottaisivat lisäarvoa sidosryhmille, mitkä ovat mm. paikalliset viranomaiset, yhteistyöyhdistykset yms. Varsinkin yhteistyö julkisen sektorin kanssa on nostettu esiin kehittyvänä ja perinteiset sektorirajat ylittävänä toimintana. (Naisresurssikeskuksen laatukäsikirja, 2001).

5.1 "Naapuriäiti" hanke

"Naapuriäiti"-malli on kehitetty Saksassa, Suomeen malli on tuotu Tanskasta, missä ensimmäinen 20 äidin ryhmä aloitti koulutuksensa marraskuussa 2011.

"Naapuriäiti"-toimintamalli on kehitetty vastaamaan muuttuneen yhteiskunnan tarpeisiin. Vapaaehtoiset, koulutuksen saaneet naiset, luovat kontaktin samaa kulttuuritaustaa omaaviin maahan muuttaneisiin naisiin, joilla on vaikeuksia sopeutua uuteen kotimaahan. Naapuriäitien kohderyhmä on sosiaalisesti heikossa asemassa olevat ja heikosti tai ei lainkaan suomea puhuvat maahan muuttaneet naiset. Naapuriäitien tavoite on tukea naisten sopeutumista yhteiskuntaan, helpottaa maahanmuuttajataustaisten naisten viranomaispelkoa sekä

tarvittaessa edesauttaa tasavertaisen keskustelun syntymistä kohde-ryhmän naisten ja viranomaisten välissä.

Naapuriäideillä on omakohtainen uuteen kotimaahan integroitumiskokemus, he asuvat samalla alueella ja ovat opetelleet uuden kotimaan kielen. Avainasemassa on naapuriäitien oma kokemus siitä, mitä tarkoittaa "olla uusi" uudessa kotimaassaan.

Käytännössä naapuriäiti kuuntelee, neuvoo, opastaa asioimisessa ja toimii sillan rakentajana uuden tulijan ja yhteiskunnan välillä. Naapuriäitien on tarkoitus toimia ruohonjuuritasolla, joten heidän on oltava aktiivisia omalla asuinalueella ja helposti lähestyttäviä. Apua tarvitseva voi tavata naapuriäidin pyykituvassa, leikkipuistossa, vanhempainillassa tai vaikka kauppajonossa. Toisaalta naapuriäidin puolen voi kääntyä myös viranomaisiin, jos asiakkaana on sellainen perhe, jolla ei ole tukiverkosta ja jonka suomen kielen taito on heikko. Naapuriäiti näyttää omalla esimerkillä, millainen voi olla onnistunut kotoutumisprosessi ja tarjoaa tukea kaipaavalle äidille vertaistukea.

Naapuriäiti-hanke on kehittänyt vapaaehtoisille koulutuskokonaisuuksia, mikä koostuu 15 modulista, missä käsitellään seuraavia aiheita:

- Esittely ja alkuarviointi
- Terveys I. Ruokavalio ja liikunta
- Menetelmät I. Kommunikaatiotaidot
- Terveys II. Mielenterveys
- Menetelmät II. Miten voin auttaa muita?
- Perhe I. Lasten kasvatus ja kehitys
- Perhe II. Nuorena Suomessa
- Perhe III. Perhepalvelut
- Yhteiskunta I. Kunnan esittely
- Menetelmät III. Miten huolehtia itsestään
- Terveys III. Seksuaalisuus ja parisuhde
- Menetelmät IV. Miten tavoittaa avun tarpeessa olevat ihmiset?
- Kansalaisoikeudet, naiset ja kansalaisoikeudet
- Yhteiskunta II. Demokratia, sanavapaus ja ihmisten monimuotoisuus

- Yhteenveto. peruskoulutuksen arviointi ja tulevaisuuden tavoitteet

Suomen ensimmäisten naapuriäitien rekrytointi alkoi loppusyksynä 2015 ja ensimmäinen kokoontuminen oli 25.01.2016. Naapuriäidit sitoutuivat viikoittaisiin tapaamisiin ja viimeinen kokoontumisen päivä oli 16.05.2016. Toukokuussa koulutuksen suorittaneille naapuriäideille jaettiin myös todistukset.

Näin laaja koulutus antaa "Naapuriäiti"-hankkeeseen osallistuville hyvän tietopakettin suomalaisesta yhteiskunnasta, voimaannutta naisia sekä edistää heidän omaa kotoutumispolkua.

Koska osallistuminen Naapuriäiti hankkeeseen yhden koulutusmoduulin (Perhe III. Perhepalvelut) kehittäjänä oli myös osa omaa koulutusta, oli mielenkiintoista seurata, miten hyvin yhteisöpedagogin ylemmän ammattikorkeakoulun tutkinnon opintosuunnitelma vastasi hankkeen tavoitteita. Esimerkiksi yhteisöllisen toiminnan tarkasteleminen ja analysoiminen sekä ympäröivän yhteiskunnan muutosprosessien tunnistaminen ja niihin vastaaminen (OPS YAMK 2015-2017, 7) ovat ylemmän yhteisöpedagogikoulutukseen keskeisiä tavoitteita. Naapuriäitien hankkeen tavoite onkin vastata suomalaisessa yhteiskunnassa meneillä oleviin muutosprosesseihin, antamalla erilaisista kulttuurisista taustoista tuleville naisille mahdollisuuden toimia aktiivisena osana sekä koko yhteiskunnassa että omassa kulttuurisessa yhteisössä.

Itselleni nousi tärkeimmäksi tavoitteeksi vastata kentältä tulevaan hiljaiseen avunhuutoon, mitä tietämättömyys erilaisista tarjolla olevista palveluista, apua tarvitsevissa perheissä saa alulle. Vantaan perhepalveluita avaavan moduulin kehittäminen kulki täten käsikädessä yhteisöpedagogin ylemmän ammattikorkeakoulun tutkinnon Palveluiden tuottamisen ja kehittämisen opintojakson kanssa. Opintojakson tavoitteena on tunnistaa erilaisia yhteiskunnasta esille nousevia palvelutarpeita sekä vastata edellä mainittuihin tarpeisiin kehit-

tämällä ja käynnistämällä erilaisia palvelukokonaisuuksia (OPS YAMK 2015-2017, 14). Naapuriäiti- hanke itsessään vastaa hyvin tarkasti tarpeisiin, mitkä ovat nousseet esiin yhteiskunnassa, joten perhepalveluita kartoittavan osion koulutusmoduuli oli tärkeä ja luonteva osa isompaa kokonaisuutta.

Aiheeni kiinnittyy myös oppilaitoksen strategiaan, sillä yksi Humakin vahvuusaloista on kehittää maahanmuuttajien osallisuutta, kansalais-toimintaa ja yhteisöllisyyttä (Humak 2020 -strategia, 10).

6 KEHITTÄMISTYÖN KULKU

Koska koulutuspaketin aihe tarjosi minulle haastetta omassa poikkeavuudessa perinteisestä tutkimustyöstä, niin tukeuduin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon järjestö- ja nuorisotyön Opinnäytetyönoppaaseen, missä opinnäytetyötä luonnehditaan tutkimukselliseksi kehittämistehtäväksi tai sovellukseksi, missä korostuu työelämän yhteisöjen kehittäminen ja mikä rakentuu sekä opinnoissa hankittavan osaamiseen että omakohtaiseen työelämäkokemukseen (Opinnäytetyöopas 2015-2017).

Koulutuksen kehittämisprosessi seurasi perinteisen tutkimusprosessin kulun viittä eri vaihetta:

Ensimmäisessä, ideatasossa, korostuivat varsinkin opinnäytetyön aiheen kuuluminen työelämän tutkimuksen kirjoihin. Vilkan (2007, 44) mukaan työelämän tutkimusaiheissa on tärkeä ottaa huomioon erilaisten alojen kuten kuntien, kaupunkien, koulutusorganisaatioiden ja kokonaisvaltaisen aluekehityksen tarpeet. Koulutusta oli helppo ideoi-

da, koska olin itse päivittäin mukana vantaalaisten perheiden elämässä ja pystyin työn lomassa poimimaan koulutukseen kehittämiseen mukaan perheiden erilaiset tarpeet. Yhteistyö toimeksiantajan, Nicehearts Ry:n, kanssa ja heidän selkeät toiveet koulutuksen sisällölle mahdollistivat selkeiden raamien sisällä toimimisen. Vaikka tässä kontekstissa tuonkin esille, että toimeksiantajalla olivat selkeät odotuksen valmiista koulutuspaketista, niin sain kuitenkin kehittää vapaasti koulutukselle omat tavoitteet (Vilkkä 2007, 45).

Koska opinnäytetyöni on valmis koulutuspaketti, määräytyi ideavaiheessa tutkimusmenetelmäksi laadullinen tutkimus. Hieman vaikeampaa oli sen jälkeen löytää koulutuspaketin ja tutkimuksen yhdistämiseen sopiva tutkimuksen lähestymistapa. Viitaten Heikkiseen (2010,14) toimintatutkimuksen määrittelyyn, missä kirjoitin luvussa 3, valikoitui juuri toimintatutkimus teoreettiseksi lähestymistavaksi toiminnan ja tutkimuksen samanaikaisuuden vuoksi.

Ideatasoa seurasi tutkimussuunnitelman tekeminen. Vilkan (2007, 58-59) mukaan tutkimussuunnitelma syntyy tutkimusryhmän jäsenien kesken yhteisenä kirjallisena sopimuksena, siinä ilmenevät mm. aihepiirin kuvaus, tutkimuksen tavoite ja tarkoitus sekä keskeiset käsitteet. Tämäkin vaihe oli helppo toteuttaa Nicehearts Ry:n tiiviin työryhmän ansiosta. Sain olla Naapuriäiti-hankkeessa mukana sen alkuvaiheesta saakka ja pääsin osallistumaan kick-off palaveriin, missä projektin vetäjä kertoi Naapuriäiti-hankkeen taustasta ja tavoitteista. Paikalla oli myös muita projektista kiinnostuneita tahoja ja oli mahdollista suunnitella erilaisia yhteistyösopimuksia. Kyseisessä tapahtumassa syntyi yhteistyösopimus myös minun ja Vantaan perhekoutsien välille. Kaksi Vantaan perhekoutsien työntekijää tuli mukaan moduulini Vantaa-osuuden toteutusvaiheeseen sekä tasavertaisina kouluttajina että oman toiminnan edustajina, samalla he osallistuivat myös elämäntilanteiden purkamiseen ja selventämiseen. Tapasimme perhekoutsien kanssa kaksi kertaa ennen koulutusten alkamista, milloin esitin heille koulutuksen rungon ja sovimme konkreettisesti omista tehtävistä.

Tutkimussuunnitelman jälkeen oli seuraavaksi toteuttamisen vaihe. Vilka (2007, 61) tuo esiin 4 toteuttamisen pääkohta: 1) tutkimusaineiston hankinta, 2) aineiston luokittelu tutkittavaan muotoon, 3) tutkittavan aineisto analyysin tekeminen keskeisten ammattillisten käsitteiden avulla ja 4) tutkimustulosten ja kehittämis ehdotusten esittäminen. Koin haastavaksi kyseisen janan seuraamisen, koska opinnäytetyössäni on kyse koulutuspaketin kehittämisestä eikä niinkään ilmiön tutkimisesta. Minulla oli myös hankaluuksia pysyä annetussa järjestyksessä, koska olin koulutuksen kokoamisen ja toteuttamisen aikana aiheesta tunteella mukana ja pidin tärkeämpänä tuottaa mielenkiintoinen informatiivinen iltapäivä eri alueiden Naapuriäiti-projektiin osallistuville naisille. Vaikka toimintatutkimuksen piirre onkin toiminnan ja tutkimuksen samanaikaisuus (Heikkinen 2010,14) niin itselläni oli vaikeuksia keskittyä koulutuksen toteuttamisen ajanjakson aikana teoriaan. Niinpä teoreettinen viitekehys syntyi minulla kahdessa jaksossa – ennen koulutuksen suunnittelua ja toteutusta, siinä vaiheessa, kun koulutus oli vasta ajatuksen tasolla. Toinen vaihe seurasi sitten koulutuksen toteuttamisen jälkeen. Sellaisen järjestelyn vuoksi opinnäytetyöni luonne onkin enemmän retrospektiivinen ja refleктоiva.

Itse kouluttamisen toteuttamista kuvastaa parhaiten toimintatutkimuksen spiraali, missä jokaista suunnittelua seuraa toiminta ja jokaista toimintaa seuraa havainnoinnin ja reflektion kautta uusi paranneltu suunnitelma ja toiminta, kuvaa sitä toimintaa, minkä tein jokaisen koulutustilaisuuden jälkeen. Jokainen seuraava "Naapuriäiti" -hankkeelle vetämäni koulutus oli refleктоitu ja paranneltu versio edellisestä koulutuksesta (Heikkinen 2010, 221).

Koulutuksen toteuttamisen jälkeen aloitin varsinaisen kirjoittamisen vaiheen. Vilkan mukaan (2007, 62) kirjoittaminen on luonnollinen osa koko tutkimusprosessia kietoutuen sujuvasti sen eri vaiheisiin ja pitäen sisällä myös muistiinpanoja, työpapereita ja väliraportteja. Tein jokaisessa koulutustapahtumassa paljon muistiinpanoja siitä, mitä

ajatuksia naisissa herättivät erilaisten aiheiden käsittelyt, mikä edesauttoi aina seuraavan koulutusosuuden suunnittelua ja opinnäytetyöhön kuuluva käskirjoitusversio on valmiiksi muokattu juuri koko koulutuksen aikana tehtyjen muistiinpanojen pohjalta.

Valmiiseen koulutuspakettiin kuuluu edellä mainittu käsikirjoitus koulutuksen etenemisestä, suomalaisen perhepalvelujärjestelmän selkokieliset selitteet sekä 12 erilaista perheen elämäntilannetta case-keskusteluja varten. Koulutuskokonaisuuden muunneltava osa on Prezi-esittely, mihin olen koonnut Vantaan kaupungin perhepalveluiden yhteystiedot. Pidin "Naapuriäiti-" hankkeen puitteissa perhepalveluita käsittelevän koulutuksen myös Espoon naapuriäideille, mitä varten tein Espoon perhepalveluja käsittelevän Prezi-esittelyn.

Myös lopullinen tutkimuksen kirjoittaminen on tapahtunut kaikkien aiemmin kirjoitettujen muistiinpanojen ja työpapereiden pohjalta (Vilka 2007, 64).

Viides, eli viimeinen kehittämisprosessin vaihe on Vilkan (2007,44) mukaan tiedottaminen. Koska oman tutkimustyön kohdalla on kyse ollut koulutuksesta, sen suunnittelusta ja toteuttamisesta, niin tiedottaminen on ollut kirjoittamisen rinnalla tärkeä osa koko prosessia. Joka kerta, kun pidin koulutuksen, oli se osa tiedottamista. Paikalla oli aina naapuriäitien lisäksi myös Naapuriäiti-hankkeen edustaja. Suunnittelin koulutuksen ensisijaisesti juuri naapuriäitejä varten ja minulle oli erittäin tärkeä käydä läpi juuri nämä aiheet, mitkä koskettivat jokaisen naapuriäidin mielenkiinnon kohteita.

7 KOTOUTUMISPOLKU

Kotoutuminen (myös "maahanmuuttajien integroiminen") on tapahtumaketju, jossa maahanmuuttaja oppii tietoja, taitoja ja toimintatapoja sekä luo uusia sosiaalisia verkostoja. Niiden avulla hän tulee osalliseksi ympäröivässä yhteiskunnassa. Kotoutumisen edellytyksenä on, että **valtaväestön asenteet ja**

toimintatavat sen mahdollistavat. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7.)

Monikulttuurisuus on suomalaisella sosiaalialan kentässä suhteellisen uusi käsite. Rönkkö ja Rytönen (2010, 150) tuovat Lepolaan viitaten esiin, että keskustelu monikulttuurisuudesta ja monikulttuurisista perheistä alkoi Suomessa vasta 1990-luvun lopulla ja johtui siitä, että maahan muuttaneiden määrä lisääntyi (Lepola 2000). Ennen sitä monikulttuurisuus liittyi vain pääasiassa vähemmistökulttuureihin ja heidän virallisesti hyväksytyyn asemaansa.

Monikulttuurisen perheen käsite kuvaa sellaista perhettä, jossa perheenjäsenistä kaksi tai useampi on eri maista tai heidän etniset taustansa ovat erilaiset. Monikulttuurisista perheistä puhutaan silloin, kun kyse on joko kaksikulttuurisesta avioliitosta tai taustalla on maahan muutto. (Rönkkö, Rytönen 2010, 151.)

Maahan muuttaneiden parissa työskentelevien viranomaisten yhtenä tärkeänä tehtävänä pidetään maahan muuttaneiden saattamista osaksi suomalaista yhteiskuntaa sekä heidän opastamista Suomen kulttuurin, lakien ja käytäntöjen tuntemuksessa. Keskiössä on maahan muuttaneiden arjen sujuvuus, mihin sisältyy mm. asioiminen viranomaisten kanssa. (Vuori 2007, 128.)

Näin olleen maahan muuttaneiden asiakkaiden parissa tehtävää kotouttamista edistävä työ on avainasemassa sekä maahan muuttaneiden perheiden, että koko suomalaisen yhteiskunnan hyvinvoinnin näkökulmasta.

Kotoutuminen on käsitteenä varsin moniulotteinen. Se tarkoittaa tutustumista uusiin asioihin ja toimintatapoihin sekä vanhan ja tutun jättämistä taakse. Maahan muuttaneen hyvinvoinnin näkökulmasta on tärkeä se, miten hyvin hän pystyy oppimaan ja ajan myötä tasa-painottelemaan kahden kulttuurin välillä. (Schubert 2013, 64.)

Uusien toimintatapojen oppiminen voi olla haasteellista monesta eri näkökulmasta ja pelkkä uusien toimintamallien tiedostaminen ei välttämättä riitä. Esimerkiksi asioiminen uuden asuinmaan virastoissa voi olla vaikeaa pitkiäkin aikoja, samoin voi olla, että virastossa työsken-

televä virkailija olettaa asiakkaan jo osavan hoitaa omia asioitaan. Maahan muuttanut voi kokea myös muissa vuorovaikutustilanteissa, että hänen tapansa toimia ymmärretään väärin. Lääkärissä käynti, lapsen koulun kanssa asioiminen, monet arkiset asiat saattavat tuottaa hankaluuksia. (Schubert 2013, 67.)

Vuonna 2007 Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman suosituksen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen. Maahanmuuttajien kotouttamisesta on vastuussa Työ- ja elinkeinokeskus, minkä edustaja laatii maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman, tarvittaessa prosessiin voi osallistua myös kunnan työntekijä, keskustelua käydään tarvittaessa tulkin välityksellä. Yleisemmin suunnitelma tehdään kolmeksi vuodeksi ja sitä on mahdollista jatkaa erikoistapauksissa seuraavalla kahdella vuodella. Kotoutumissuunnitelman keskeiseksi osaksi on koulutus ja suomen kielen opiskelu. Tavoitteena on asiakkaan kyky hoitaa itsenäisesti arkisia asioita ja sujuva sijoittuminen työmarkkinoille. (Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus 2007)

Viime vuoden aikana, kun pakolaisvirta Eurooppaan on nostanut tehokkaan kotouttamisen Suomessa prioriteetiksi, on esitetty monia ehdotuksia kotouttamisprosessin parantamiseksi. Ehdotukset koskevat pääasiassa kuitenkin edelleen sujuvaa työelämään sijoittumista, mikä on tietenkin tärkeä, mutta saman verran tärkeä on vähemmälle huomiolle jäänyt myös uusien arkitaitojen ja asioimiskulttuurin opettelu. Varsinkin maahan muuttaneille naisille työelämään sijoittumisen painottaminen hyvänä kotouttamisen lähtökohtana saattaa olla haastava. Ero lähtömaan ja Suomen naisiin kohdistuvista odotuksista voi olla hyvinkin suuri ja sopeutuminen vie yleensä pidemmän ajan. Sopeutumisen aikana pitäisi naisilla olla mahdollisuus saada kädestä pitäen, matalan kynnyksen vertaistukea ja konkreettista opastusta.

Jaana Vuori tuo artikkelissaan ("Arjen kansalaisuus, sukupuoli ja kotouttamistyö") esiin, että nykyinen laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (493/1999) asettaa kotouttamistavoitteen ensisijaisesti juuri työvoimaviranomaisille.

Kuntien sosiaaliviranomaiset ovat vastuussa sellaisista maahan muuttaneista, jotka eivät voi terveytensä, ikänsä tai muun elämäntilanteensa vuoksi osallistua työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin. Sellaiset maahan muuttaneet ovat kaikki ne, jotka ovat työmarkkinoiden ulkopuolella, jotka eivät hae työtä tai jotka eivät pysty osallistumaan kokopäiväisiin koulutuksiin, mm. kotiäidit. (Vuori 2012, 239.)

Naapuriäidit- hanke on yksi ensimmäisiä kotiäitien kotouttamista tukevia, hankkeita, missä eri kulttuureista maahan muuttaneet kotiäidit nähdään aktiivisena, kyvykkäänä ja itsenäisyyteen pyrkivänä ryhmänä. Sellaisena ryhmänä, joka pystyy ja haluaa pitää huolta "omista". Naapuriäidit itse ovat juuri nämä tavalliset kotiäidit, joilla on ollut pitkäjänteisyyttä sitoutua koulutukseen, mistä voivat ammentaa sellaista tietoa, jolla pystyvät voimaannuttamaan ja inspiroimaan heikommassa asemassa olevia erilaisista kulttuureista tulevia naisia. Mielestäni juuri sellaisella tavalla lähestyä kotoutusta – voimaannuttamalla sisältäpäin, omalla esimerkillä, on kaikista pidemmälle yltyvät tulokset.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama ohjausryhmä kartoitti helmikuun 2016 mennessä maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden koulutus- ja integrointipolkuja. Ohjausryhmä esitti, että: "kotoutumiskoulutuksen kaikille yhteisinä sisältöinä tulee olla kieliopinnot, suomalainen yhteiskunta ja työelämä sekä kouluttautumismahdollisuudet. Tämän jälkeen opinnot eriytyisivät kohderyhmittäin. Tavoitteena on mahdollisimman nopea integroituminen tavallisiin opetusryhmiin."

(Yksilöllisistä polkuja maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen 2016.)

Raportissa opetusryhmä kuitenkin myöntää, että kotiäitien ja muiden koulutuksen ulkopuolella olevien mahdollisuudet kouluttautua ovat vähäisiä ja kotiäidit saattavat jäädä koulutuspalveluiden ulkopuolelle. Raportissa on esitetty monia ehdotuksia, miten tilannetta voisi korjata, jotta kotiäitien koulutustaso ja kielitaitoa saattaisiin nostettu ko-

toutumisajan aikana. Yksi ehdotetuista keinoista on vapaaehtoistyön tukeminen, minkä alle ”Naapuriäiti”- hankkeen vertaistoiminnan malli ja sen sisältämä koulutusmateriaali perhepalveluiden käyttämisestä voisi kuulua. (Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi 2017,51.)

Mielestäni raportissa esille tuotu suunta tarjota kotiäideille kotoutumismahdollisuuksia tukemalla erilaisia vapaaehtoistyön hankkeita, on hyvä.

Näkisin kuitenkin tämän lisäksi myös erittäin tärkeänä yhdistää kuntien ja järjestöjen voimavarat tarjotakseen kotiäideille täsmennettyjä palveluja suoraan heidän koteihinsa. Koska oma ammatillinen taustani on kunnan perhetyössä, olen todistanut erittäin läheltä, miten sujuvasti perheen hyvinvointi ja kotoutuminen voi lähteä sujumaan, jos vuorovaikutuksellista apua on tarjolla säännöllisesti ja pitkäjänteisesti perheiden omissa kodeissa.

Pidän hyvin mielenkiintoisena ja lupaavana Oxana Kullbergin MLL:n Varsinais-Suomen piirille tehdyssä opinnäytetyössä esittämää kotouttavan perhetyön muotoa. Kyseessä on kunnan tarjoama perhetyö, mikä kestää kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen ja sen tilaa perheelle sosiaalityöntekijä tai neuvolan työntekijä. Perhettä tavataan yhdestä kolmeen kertaan viikossa. Tavoitteena on tukea perhettä konkreettisesti arjessa esim. yhdessä kaupassa käynnin, viranomaisien luona asioimisen, suomalaisen tapakulttuuriin opastamisen tai lasten päivähoitoasioiden hoitamisen merkissä. Työskentelyn tavoitteena on auttaa perhettä verkostoitumaan ja löytämään omat voimavarat uuteen maahan muuttamisen jälkeen. (MLL: Kotouttavaa perhetyötä maahanmuuttajien tueksi 2016)

Näkisin, että edellä mainitussa työmuodossa, missä kunnan perhetyöntekijä tarjoaa perheille säännöllistä ja pitkäjänteistä tukea, olisi koulutetulla naapuriäidillä tärkeä rooli työskentelyprosessin kulttuuritulkkina ja intensiivisen työjakson jälkeen olisi luonteva, että rinnalla

kulkenut naapuriäiti jäisi perheen tueksi kunnan työntekijän työn loputtua. Näin maahan muuttaneille äideille ja perheille ei tulisi sellaista tunnetta, että heidän oletetaan puolen vuoden työskentelyjakson jälkeen pärjääväan uudessa maassa vieraalla kielellä, kuten valitettavan usein on perhetyön prosesseissa käynyt.

Panostamalla täsmällisesti ja intensiivisesti perheen kotouttamiseen voimaannuttamalla maahan muuttaneita äitejä, luodaan vakaa pohja koko perheen hyvinvoinnin edistämiseksi.

8 MAAHAN MUUTTANEET NAISSET KOTOUTUMISPOLULLA

Suomalainen yhteiskunta on tällä hetkellä sellaisessa pisteessä, että nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvinvoinnin näkökulmasta olisi tärkeä saada työelämään mukaan mahdollisimman paljon erilaisista etnisistä ja kulttuurisista taustoista tulevien edustajien voimavaroja ja osaamista. Sellaiseen tavoitteeseen pääseminen edellyttää jatkuvaa panostusta kotouttamispalveluihin. Tärkeässä roolissa on varsinkin naisten aseman parantaminen ja vahvistaminen työmarkkinoilla. Tuula Joronen (2007, 294) kirjoittaa artikkelissaan ”Työmarkkinoiden monenlaiset maahanmuuttajanaiset”, että vaikka maahan muuttaneita naisia tarkastellaan usein perinteisten sukupuoliroolien pohjalta ja heidät nähdään ennen kaikkea äiteinä ja vaimoina, osoittavat kansainväliset tutkimukset kuitenkin, että maahan muuttaneet naiset ovat varsin aktiivisia työmarkkinoilla. Valitettavan usein, on maahan muuttaneiden naisten asema työmarkkinoilla paljon heikompi kuin kantaväestöön kuuluvien asema, riippumatta siitä, millaisen koulutustaustan maahan muuttaneet naiset omaavat.

Jorosen esiin nostettu epäkohta näkyi varsin hyvin maahan muuttaneiden perheiden parissa tehtävässä niin varhaisen tuen kuin lastensuojelutyössä. Perheen arkea rasittivat muiden mahdollisten haasteiden lisäksi vanhempien työttömyys ja siitä johtuva jatkuva taloudelli-

nen ahdinko. Jatkuvasti pinnassa oleva rahapula ahdisti perheitä usein sen verran, että luontevaan kotoutumiseen ja verkostoitumiseen ei riittänyt enää voimavaroja.

Suomessa käytössä oleva progressiivinen verotusjärjestelmä ei myöskään omalta osalta tue toisen puolison kotiin jäämistä vaan tärkeänä nähdään molempien perheen aikuisten työssäkäynti. Kahden elättäjän malli on sen verran syvällä suomalaisessa kulttuurissa, että siitä poikkeamista voivat seurata myös hankaluudet sosiaalisessa elämässä. (Joronen 2007, 298.)

Maahan muuttaneiden naisten mieltä voi uudessa kotimaassa painaa pahimmassa tapauksessa monta erilaista ja keskenään ristiriidassa olevaa seikkaa. Toisaalta arjessa jatkuvasti esillä oleva rahantarve sekä suomalaisen yhteiskunnan, mahdollisimman nopean työllistymisen ja perheen elättämiseen osallistumisen, odotus. Toisaalta taas, monissa kulttuureissa niin tärkeän naispuolisen turvaverkoston ja laajennetun perheen puuttuminen. Jatkuvassa ristiriidassa eläminen voi laskea naisten motivaatiota tavoitella monille suomalaisille naisille niin itsestään selvää olevaa itsenäisen taloudellisen pärjäämisen tavoitetta. (Tiilikainen & Martikainen 2007, 401.)

Nicehearts ry:n luoma naapuriäitimalli on omalta konseptilta yksi ratkaisusta, millä yhteiskunta pyrkii tarjoamaan tukea kotona oleville ja ristiriitaisten tunteiden kanssa kamppaileville naisille. Toisaalta Naapuriäiti- malli tukee ja voimaannuttaa myös naapuriäitien roolissa olevia jo Suomeen kotoutuneita naisia. Tiilikaisen ja Martikaisen (2007, 406) mukaan juuri yhdistystoiminta voi tarjota maahan muuttaneille naisille yhden foorumeista, missä naiset voivat aktiivisesti osallistua, oppia uutta sekä luoda jaettua identiteettiä. Naapuriäitien ryhmä luo naisille foorumin, missä koulutukseen osallistuneet naapuriäidit voivat säännöllisesti tavata ja jakaa omia kokemuksia kotoutumisesta, lasten kasvatuksesta sekä työllistymisen mahdollisuuksista.

8.1 Monikulttuurisen ryhmän ohjaaminen

Naapuriäitihanke sekä siihen liittyvä koulutuksen suunnittelu ja toteutus olivat minulle ensimmäinen mahdollisuus toimia kouluttajan roolissa ja antaa eteenpäin työskentelyn aikana kertynyttä tietoa. Hankkeen vastuutyöntekijältä tuli toive, että koulutus olisi vuorovaikutuksellinen ja toteutuisi enimmäkseen keskustelun muodossa. Avoin keskustelu antaisi jokaiselle koulutukseen osallistujalle mahdollisuuden tarpeen mukaan nostaa esiin omassa elämässä tärkeiksi nousseita aiheita ja kysymyksiä. Liiallinen teoriaan nojautuminen ja asiatekstien läpikäyminen olisivat myös mahdollisesti ristiriidassa hankkeen päämäärän kanssa tavoittaa kaikkia hankkeeseen osallistumisesta kiinnostuneita naisia, elämäntilanteesta ja koulutustaustasta riippumatta.

Imre Bartis on toimittanut oppaan ”Maahanmuuttajataustaisen ohjaus koulutuksessa ja työelämässä”, missä hän kirjoittaa viitaten Metsäseen, Gunnar:iin ja Koivumäkeen (Metsänen, 2000, 185; Tyvi-projekti, 2005-2007; Gunnar et al. 2005,25; Koivumäki, 2008,31), että monikulttuurisen ja muunlaisen ohjauksen välissä oleva suurin ero on se, että ohjaaja ja ohjattava ovat eri kulttuurien tai etnisten ryhmien edustajia ja/tai puhuvat eri äidinkieltä. Bartis tuo kuitenkin Koivumäkeen viitaten (Koivumäki 2008, 31) esiin, että enemmän kuin yhteisen äidinkielen puuttuminen ohjausta voi mahdollisesti vaikeuttaa kulttuuristen arvojen, asenteiden ja ajatusrakennelmien erilaisuus.

Vaikka koulutukseen osallistuneilla naisilla oli erilainen etninen tausta ja luokkiin mahtui monia erilaisia äidinkieliä, en kokenut, että erilainen kulttuuritausta tai ajatusrakennelmat olisivat nousseet esteeksi ohjaustilanteessa itsessään. Elämäntilanteiden purussa erilaiset kulttuuriset arvot ottivat ansaitun asemansa tehden purusta mielenkiintoisen ja monipuolisen. Itse, lastensuojelun työntekijänä, koin, että vuorovaikutuksellinen oppiminen, mitä hankkeen vastuutyöntekijä mi-

nulta toivoi, onnistui hyvin, koska koulutukseen osallistuvilla oli minulle tarjota paljon uutta tietoa ja uusia lähestymistapoja.

Bartis jatkaa Peavyn (Peavy 1999, 48) ja Lemechkova-Toivoseen (Lemechkova-Toivonen 2007,16) viitaten, että monikulttuurisen ohjauksen käsite kuvaa sellaista prosessia, missä eri kulttuurin edustajaa autetaan oppimaan, miten heidän olisi helppo sopeutua uuteen kulttuuriin sekä suunnistaa siinä. Monikulttuurinen ohjaus edellyttää ohjaajalta tietynlaista "kulttuurien välistä" herkkyyttä ja kasvamista sekä ryhmien ja kulttuurien välillä toimimista ja kommunikoimista.

Koulutustilaisuuksissa oli mielenkiintoista huomata, miten sillat erilaisista kulttuuritaustoista tulevien koulutettavien välille rakentuivat huolimatta heidän etnisistä lähtökohdista. Koulutuksen aikana luokka oli "sulatusuuni", missä naiset saivat mahdollisuuden oppia sekä minulta että toisiltaan. Merkityksensä kadotti myös tarkka kulttuuritaustan määrittely sekä sen mukaan luokittelu (Heimonen 2010, 25).

8.2 Koulutuksen kehittäminen

Saadessani tehtäväksi kehittää koulutus maahan muuttaneille naisille, sellainen, mikä tukisi heidän kotoutumista ja madaltaisi kynnyksiä asioida viranomaisten kanssa, innostuin vertaisoppimisen ajatuksesta. Koulutusprosessin kehittämisen alkuvaiheessa, sen jälkeen, kun olin sopinut "Naapuriäiti"-projektin työntekijän kanssa, että koulutuksesta tulisi vuorovaikutteinen, päätin ammentaa mahdollisimman paljon inspiraatiota vertaisoppimisesta.

Vertaisoppimisessa minua kiehtoo ajatus siitä, että kenenkään ei tarvitse selvitä haasteista yksin, yhtä aikaa ollaan saamassa ja antamassa ja se, että hierarkiat madaltuvat (Valke 2011, 7).

Fields (2011, 9) määrittää vertaisoppimisen käsitteeksi sellaisen tavon oppia, missä vähintään kaksi ihmistä opiskelevat yhtä asiaa sellaisella tavalla, että he ovat opiskeluprosessin aikana vertaisia eikä toinen esimerkiksi opettajan tai ohjaajan asemassa.

Fields (2011, 11) jatkaa, että vertaisoppiminen on sosiaalista ja kokemusperäistä. Kokemusperäisen oppimisen puolesta puhuu sen perustuminen ensikäden tietoon ja usein myös raskaisiin kokemuksiin. Luonteeltaan kokemusperäinen oppiminen on pohdiskeleva ja retrospektiivinen.

Suunnittelemassani koulutuksessa halusin osoittaa koulutettaville, että vaikka olen lastensuojelun viranomainen ja pystyn jakamaan erilaisiin Suomessa asumiseen, asioimiseen ja kotoutumiseen liittyviä tietoja sekä opastuksia, olen myös sellaisessa asemassa, että minuun on helppo ottaa kontaktia ja olen halukas oppimaan heidän kulttuuristaan ja asiantuntijuudestaan. Pidin tärkeänä kertoa ja osoittaa myös kokemuksen kautta koulutuksessa, että muihinkin viranomaisiin olisi yhtä helppoa ottaa kontaktia ja pyytää tarvittaessa apua.

Yhtenä tärkeänä osana koulutuksessa on termien ja käsitteiden selkosuomennettu materiaali, minkä jokainen osallistuja saa käyttöönsä. Työssäni olen huomannut, että valitettavan usein apua tarvitsevat eksyvät termien ja käsitteiden viidakossa. Turhautuminen siihen, että avun mahdollisuuksista on vaikea saada selvää, voi muodostua ja usein myös muodostuukin esteeksi avun hakemiselle ja sen saamiselle. Esimerkiksi koulussa opiskelun tukimuotona oleva tehostettu tuki ja siihen liittyvä vanhemman kanssa laadittava lapsen opetussuunnitelma, voi olla vaikea ymmärtää. Monissa maissa ei ole sellaista käsitettä, kuin tehostettu tuki. Oppilas käy joko "tavallisella" luokalla tai oppilas siirretään erityisluokalle. Monia työni kautta kohtaamiani vanhempia pelotti oppilaalle laadittava tehostetun tuen suunnitelma, koska vanhemmat pelkäsivät lapsensa joutuvan pois "tavalliselta" luokalta. Selkosuomennetussa materiaalissa pyrin avaamaan lasten ja perheiden hyvinvointiin liittyvät käsitteet mahdollisimman selkeästi. (Ks. Liite 2.)

Koulutuksessa ovat tärkeässä roolissa erilaisten perheiden elämäntilanteet. Koulutusta suunnitellessa tuli toive erilaisille elämäntilanteille (case:ille) myös Naapuriäiti- hankkeen vastuutyöntekijältä. Suunnit-

telin koulutukseen käsiteltäväksi yhteensä 12 erilaista elämäntilannetta.

Teoreettisen osuuden jälkeen koulutettavat jaetaan pareihin ja jokainen pari saa yhden elämäntilanteen kuvauksen. Koulutettavat miettivät juuri kuultuun koulutuksen pohjalta tilanteisiin ratkaisuja. Tilanteet käydään läpi myös yhdessä pohtien ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja.

Kuten kirjoitin luvussa 3.1 Eettinen pohdinta, syntyi elämäntilanteiden kokoamisesta koko koulutuspaketin tärkein eettinen kysymys. Ratkaisun tueksi kaipasin teoreettisia näkökulmia aiheeseen. Ratkaisun tarjosi eläytymismenetelmä, minkä integroin elämäntilanteiden kokoamiseen.

Eläytymismenetelmä lähtee liikkeelle kehyskertomuksesta. Kehyskertomus on tutkijan kirjoittama lyhyt tarina, minkä pohjalta tutkittavat lähtevät miettimään ja kirjoittamaan omien kokemusten ja mielikuvien mukaan omia tarinoita. Eläytymismenetelmät eivät ole kuvauksia todellisuuksista vaan tarinoita siitä, mikä saattaa toteutua ja mitä erilaiset asiat merkitsevät (Eskola 2010, 72).

Näin syntyivät kehystarinat eli case`it, mitä naapuriäidit lähtivät pohtimaan jokainen omasta lähtökohdasta, omaan elämäkokemukseen nojaten.

Tilanteiden purussa huomasin, että vahvasti yhteen kulttuuriin sijoittuvat elämäntilanteet olivat tuttuja ja helposti ratkaistavia juuri samaan kulttuuriin kuuluville koulutettaville. Esimerkki - elämäntilanteiden läpikäyminen nostatti koulutuksen aikana myös erilaisia tunteita, minkä pohjalta syntyi usein rakentava ja ratkaisuja etsivä keskustelu.

Opinnäytetyöni päättyi case`ihin ja valmiiseen koulutuspakettiin, mutta jäin kuitenkin miettimään, että seuraava mielenkiintoinen aihe olisi ollut elämäntilanteiden läpikäymisten tutkiminen ja dokumentoiminen "Naapuriäiti" koulutuksen aikana eläytymismenetelmää käyttäen. Do-

kumentointi ja analysointi olisivat voineet antaa arvokasta tietoa siitä, miten erilaisista kulttuurisista ja etnisistä taustoista Suomeen maahan muuttaneet naiset näkevät ja käsittelevät heidän ympärillä tapahtuvaa elämää. Mitkä asiat ovat kaikille yhteisiä ja mistä syntyvät suurimmat konfliktit ja ristiriidat.

9 KOULUTUKSEN JÄLKEEN

Osaltani kehittämäni perhepalveluista kertovan koulutusmoduuli päättyi kahden kuukauden aikana tapahtuneiden koulutuspäivien jälkeen ja tilalle tuli seuraavan moduulin tärkeät aiheet. Ensimmäiset naapuriäidit valmistuivat alkukesästä 2016 ja Vantaan sekä Espoon kaupunkien yhteistyötahot saivat naapuriäitien yhteistietojen listat, mitä heidän on mahdollista käyttää tilanteissa, kun heidän työssään tulee vastaan erilaisista etnisistä taustoista tulevia naisia, joissa he tunnistavat sellaisen avun piirteet, mihin koulutetut naapuriäidit osaavat vastata. Naapuriäidit eivät kuitenkaan ole pelkästään viranomaisten käytettävissä vaan he ovat itse päättäneet toimia rohkeasti ja aktiivisesti tunnistamalla omissa yhteisöissään erilaisia avuntarpeita, mihin he ovat valmiita vastaamaan.

Naapuriäideiltä tullutta palautetta hankkeesta ja koulutuksesta on kerätty kirjallisesti Naapuriäidit blogiin.

Filippiineiltä Suomeen muuttanut Analyn kertoo esimerkiksi: että hänelle on ollut hyvin haastavaa navigoida suomalaisessa järjestelmässä, mutta Niceheartsin naiset ovat aina olleet valmiina auttamaan häntä. "Meillä on sanonta, että on hyvä laittaa eteenpäin hyviä asioita toisille." Naapuriäidit koulutukset ovat olleet hyvin tärkeitä Ananylinille ja hän on oppinut hyvin paljon uutta tietoa koulutuksesta ja ryhmäkeskusteluista. Häntä on erityisesti kiinnostanut moduulit joissa on käyty läpi naisten oikeuksia ja terveyttä. "Se, että oppii Suomen eri palveluista, on hyvin tärkeää," Hän kertoo, "varsinkin, kun sinulla on lapsia.

Minusta kaikki mitä Naapuräidit koulutuksissa on opetettu, on ollut hyvin tärkeää minulle. On hyvä tietää ja olla tietoinen.”

Vaikka Analyn onkin vielä koulutuksessa, hän on silti kyennyt toimimaan Naapuriäitinä ja auttanut muita. ”Minulla on eräitä ystäviä joilla on hyvin rankkaa ja olen kyennyt auttamaan heitä jakamalla heille tarkkoja neuvoja miten toimia heidän tilanteessaan. Kerran minä autoin erästä perhettä selvittämään heidän ongelmansa koulutuksesta saadun informaation ja oman kokemuksen avulla.” (Kaila, 2016.)

Keniasta Suomeen muuttanut Winnien kommentit Naapuriäiti koulutuksesta ovat seuraavat:

”Minulle Naapuriäidit tarkoittaa sitä, että sinulle informoidaan. Olen saanut niin paljon uutta tietoa, jota minulla ei ennen ollut, vaikka olenkin asunut täällä jo monta vuotta. Tunnen muutaman naisen ketkä eivät tiedä lähes mitään siitä miten kaikki täällä Suomessa toimii. Olin itse samanlainen aluksi. Nyt olen valmis levittämään tätä tietoa ja haluan yrittää auttaa mahdollisimman monia jotka sitä tarvitsevat.” ”Tunnen olevani aivan toinen ihminen nyt, kun olen aloittanut Naapuriäiti koulutuksen,” Winnie kertoo. ”Olen rentoutunut paljon. Nyt en ole enää stressaantunut, enkä huuda, vaan hymyilen ja nauran!” (Kaila, 2016.)

Naapuriäitipilottihankkeen päätteeksi on tilattu ulkopuoliselta taholta hankkeen loppuraportti, minkä on kirjoittanut Sanna Saksela-Bergholm Helsingin yliopistolta. Bergholm on arvioinut hankkeen onnistumista kolmella eri osa-alueella: rekrytointi ja verkostointi, koulutus sekä hankkeen päätteeksi pidetty toimintaosio (syksy 2016). Raportissaan Bergholm on tehnyt kaikkien pidettyjen koulutusosuuksien, mukaan lukien tekemäni moduuli Perhe III, osalta yhtenäiset johtopäätökset, joiden mukaan Naapuriäiti-hankkeen koulutustilaisuudet koettiin melko onnistuneiksi. Kuten hankkeen tavoite oli, olivat koulutustilaisuudet enimmäkseen keskustelevia ja osallistujien välille syntyi luonteva vuoropuhelu. Naapuräidit innostuivat kyselemään päivien aiheista lisää ja vastavuoroinen yhteys kouluttajien ja koulutettavien välillä oli soljuva. Kehitettävänä kohtana Bergholm tuo esiin, että olisi tärkeä järjestää kouluttajille työpaja, missä avataan

Naapuriäidit- hankkeen käsitteet ja kerrotaan tarkemmin kohderyhmästä. Syy ehdotukseen oli, että osa kouluttajista käytti sellaisia käsitteitä, mitkä eivät naapuriäideille avautunut. (Saksela-Bergholm 2016, 31.)

Opinnäytetyön aiheena olevan moduulin näkökulmasta pidän tärkeänä Saksela-Bergholmin (2016, 35) raportista poimitun palautteen hyvinvoinnin ja yhteenkuuluvuuden lisääntymisestä. Naapuriäidit ovat tuoneet siinä esiin, että suurin muutos, minkä he kokivat koulutuksen aikana, oli tiedon lisääntyminen niin koulutusmoduulien kuin vapaa-muotoisen keskustelun aikana. Tärkeänä tietona naapuriäidit toivat esiin tutustumisen suomalaiseen lastensuojelujärjestelmään sekä sosiaalipalveluihin laajemmin.

Itseäni ilahdutti aidosti raportissa esille tuotu naapuriäitien antama esimerkki siitä, miten koulutuksen aikana he saivat tietää, että "lastensuojelu ei ota lapsia pois ilman selkeää syytä" ja ettei tarvitse pelätä, että "puheterapeutti vie lapsen" (Saksela-Bergholm 2016, 35).

Suunnittelemani koulutuksen yksi päätavoitteista oli juuri edellä mainittujen pelkojen purkaminen ja toivon, että nyt, kun naapuriäidit ovat tietoisia omista oikeuksistaan sekä seisovat rohkeasti omien perheiden rinnalla sekä uskaltavat tarvittaessa hakea apua tarjolla olevista laajoista perheille suunnatuista palveluista, he pystyvät välittämään tärkeän tiedon eteenpäin myös muille maahan muuttaneille naisille, joille suomalainen palvelujärjestelmä ei ole vielä niin tuttu.

Ensimmäisten koulutusten ja ensimmäisten naapuriäitien jälkeen Naapuriäidit hanke on kokenut paljon hienoja muutoksia. Hanke on kasvanut ja saanut jatkoa. Tammikuussa 2017 alkoi uuden naapuriäitien ryhmän kokoaminen ja toiminta jatkuu elinvoimaisempana uusien muutosten kera. Suunnittelemani koulutus ja siihen kuuluvat materiaalit ovat vapaasti käytettävä myös jatkossa Naapuriäiti-

hankkeessa, tosin seuraava vetäjä joutuu muokkaamaan joitakin tietoja ajankohtaiseksi.

9.1 Naapuriäitien palaute

Perhe III, Perhepalvelut koulutustilaisuudet menivät vauhdilla ja omalla painolla eteenpäin. Vaikka koulutuksen sisältö pysyi pääpiirteissä samana, koin jokaisen tilaisuuden erilaisena. Ryhmän koon lisäksi vaihtui ryhmän dynamiikka, samana säilyi kuitenkin naapuriäitien aktiivisuus ja uteliaisuus sekä rohkeus kysyä kysymyksiä ja kommentoida teemaa omilla esimerkeillä. Ryhmien aktiivisuus ja mielenkiinnon osoittaminen antoi ymmärtää, että onnistuin Opinnäytetyölle asetetussa tavoitteessa kehittää toiminnallinen ja käytännönläheinen koulutuskokonaisuus kohderyhmälle, eli eri kulttuuritaustoista ja erilaisia kielellisiä valmiuksia omaaville maahan muuttaneille naisille.

Huomasin kuitenkin, että koulutuksen teoreettinen osuus oli paikoittain hieman haastava joillekin koulutettaville, joiden suomen kielen taito ei ollut vielä niin hyvä, mutta näissäkin tilanteissa oli hieno huomata, miten sujuvasti suomea puhuvat naiset huomioivat tilanteen ja selvensivät omilla kielillä asian myös heille, jotka eivät minun esittämäni sisältöä täysin ymmärtäneet. Annoin siihen joka kerta myös mahdollisuuden hidastamalla Prezi-esityksen tahtia. Vaikka teoreettinen osuus saattoikin olla joillekin hieman hankala, koen, että tämä oli kuitenkin tärkeä osa koko koulutuksen kokonaisuutta ja hyvin suomea puhuvat naapuriäidit sanoivatkin asian myös ääneen, että he saivat teoreettisesta osuudesta paljon hyödyllistä tietoa erilaisista Vantaan kaupungin palveluista, mitä voivat tarvittaessa hakea. Koin myös, että selkosuomennettu materiaali (ks. liite 2), minkä jaoin

koulutuksen alussa, oli hyödyllinen, sillä moni naisista teki siihen koulutuksen aikana muistiinpanoja ja alleviivasi tärkeämpiä kohtia.

Erilaiset elämäntapahtumat eli case`it oli yksi tärkeämpiä toiveita, minkä koulutuksen tilaaja, Naapuriäidit-hankkeen koordinaattori Margarita Sakilayan-Latvala, minulle esitti. Elämäntilanteiden läpikäymisestä ja juuri kuultuun soveltumisesta muodostuikin koulutuksen kohokohta. Jotkut tilanteista kuulostivat naapuriäitien mielestä hyvin tutuilta ja moni oli taas niin vieras, että joku saattoi kommentoida: "ei meidän kulttuurissa sellaista voi tapahtua". Naiset osallistuivat pienissä ryhmissä innokkaasti pohtimiseen, etsien tukea selkosuomennetusta materiaalista ja yhdessä tilanteita läpikäydessä kuulinkin monia oivallisia ratkaisuja. Melkein jokaisessa tilanteessa naapuriäidit näkivät myös oman mahdollisuuden toimia naapuriäidin roolissa perheen tukena, mikä mielestäni osoittaa naisten rohkeutta ja halukkuutta toimia aktiivisina suomalaisen yhteisön jäseninä.

Todella tärkeänä pidin myös vertaistuen jakamisen ja osoittamisen osuutta, missä elämäntilanteita esimerkkinä pitäen, naapuriäidin innostuivat kertomaan omasta elämästä ja siitä miten ja mistä saivat apua Suomessa asuessa sekä oivalluksen tunteesta, että mistä sitä apua voisi hakea jatkossa.

Jokaisen koulutustilaisuuden päätteeksi pidimme palautekierroksen, missä jokaisella koulutukseen osallistuneella oli mahdollisuus antaa minulle ja perhekoutseille palautetta. Pääasiassa palaute oli kiitoksen ja halauksen muodossa, moni naapuriäiti kertoi myös helpotuksen tunteesta, kun kotiin sai lähteä tietäen erilaisista palveluista mitä esimerkiksi omalle perheelle voi Vantaan kaupungilta hakea. Erytisen minua ilahdutti muutaman äidin toteaminen, että he uskaltavat jatkossa olla yhteydessä lastensuojeluun, mikäli sellainen tarve tulee esiin.

Koska koulutuksen kehittäminen ja sen esittäminen oli minulle uusi, arvostin kovasti myös tilaajan innostavaa ja kannustavaa palautetta jokaisen koulutustilaisuuden jälkeen. Naapuriäidit-hankkeen koordinaattorin mielestä koulutus oli sujuva, kompakti ja hyödyllinen, varsinkin hänen mieleen oli elämäntilanteiden kokoaminen ja niiden läpikäyminen.

Kehittämäni koulutus on Naapuriäidit-hankkeen käytössä myös jatkossa, mikäli perhepalveluita käsittelevä koulutusosuus tulee myös tulevaisuudessa olemaan osa heidän koulutusohjelmaa.

Suomalainen yhteiskunta elää jatkuvassa muutoksessa, missä perheille kohdistuvia uusia paineita pyritään helpottamaan kehittämällä uusia palveluita sekä erilaisia tukitoimia. Joten jatkossa saman koulutuksen pariin palaaminen vaatii uuden selvitystyön, palvelunumeroiden toimivuuden tarkistamisen ja uusista tukimuodoista selvyyden ottamisen. Näkisin, että jatkossa koulutuksen runkona toimisivat erilaiset elämäntilanteet, joiden ympärille seuraava koulutuksen vetäjä luo uudenlaisen palveluiden kehyksen.

10 MAAHAN MUUTTANEET JA VIRANOMAISET

Kulttuurinen monimuotoisuus sekä monikulttuurisen yhteiskunnan rakentelu ovat viime aikoina olleet paljon esillä. Mediassa ovat saaneet näkyvyyttä sekä turvapaikanhakijat, yksin maahan tulleet alaikäiset, EU-kerjäläiset ja alun perin työn perässä maahan muuttaneet mutta jossain vaiheessa työttömäksi jääneet henkilöt. Sellainen yhteiskunnan monimuotoistuminen näkyy nopeasti varsinkin julkisella sektorilla ja viranomaisten asiakasmäärien kasvussa. Usein asiakkaan ensimmäinen suomalainen kontakti onkin julkisella sektorilla työskentelevä viranomaisena, jonka tehtävä on toimia uusille asiakkaille op-

paana suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Tämä tehtävä kantaa itsessään mukana myös erilaisia haasteita: koska asiakaskunnan kirjo kasvaa ja vaihtelee, on viranomaisen edellä usein sellaisia tilanteita ja asiakkaita, joihin liittyvistä ongelmista, heillä ei ole aikaisempaa kokemusta eikä valmiita ratkaisumalleja ole vielä kehitetty (Hammar-Suutari 2009).

Hammar-Suutarin kuvailema erilaisiin tilanteisiin ja asiakkaisiin liittyvät ongelmat antoivat minulle kimmokkeen panostaa perhepalveluiden järjestelmää kartoittavan koulutuksen kehittämiseen. Työskennellessään itse maahan muuttaneiden asiakkaiden parissa kunnan lastensuojelun perhetyöntekijänä olin tietynlaisessa etuoikeutetussa asemassa, koska minulla oli mahdollisuus sekä kohdata asiakas ensimmäisenä uuden asuinmaan työntekijänä, että vieraila hänen omassa kodissa. Valitettavan usein työskentelyn alkaessa vastassani oli sulkeutunut ja pelokas asiakas, jonka luottamuksen voittamiseen kului jonkin verran aikaa. Monilla asiakkailla oli suuria ennakkoluuloja suomalaista lastensuojelujärjestelmää kohtaan ja moni asiakkaista oli täysin eksyksissä erilaisten peruspalveluiden viidakossa.

Otin opinnäytetyössäni ja suunnittelemassani koulutuskokonaisuudessa käyttööni käsitteen maahan muuttanut ”maahanmuuttajan” sijan, koska Säävälän (2011, 9) mukaan ulkomailta maahan muuttaneet tai ulkomaista syntyperää olevat ihmiset kokevat sanan ”maahanmuuttaja” usein loukkaavana siihen tarttuneeseen kielteisen kaiun vuoksi. Säävälä (emt., 9) tuo esiin, että varsinkin jo useita vuosia Suomessa asuneita ja tänne asettuneita ihmisiä saattaa ”maahanmuuttajan” sanan käyttäminen kategorisoida ikuisiksi maahanmuuttajiksi eivätkä he pääse siitä leimasta eroon.

Sujuva ja mutkaton vuorovaikutus vaatii avointa ja yhteisymmärrykseen pyrkivää kanssakäymistä. Asetin kehitettävän koulutuksen tavoitteeksi oikaista maahan muuttaneiden naisten väärinkäsityksiä suomalaisesta asioimis- ja palvelukulttuurista, rohkaista naisia käyttämään erilaisia palveluita sekä välittää rohkaisevat sanat myös tule-

vien naapuriäitien eteenpäin vietäväksi muille maahan muuttaneille perheille.

Ihmiskunnan historiassa on aina ollut läsnä monikulttuurinen vuorovaikutus, se on tullut eri alueiden ihmisten kohtaamisista uteliaisuudesta, kaupanteosta tai uusien alueiden valloittamisessa. Vaikka myös Suomessakin on ollut erilaisista kulttuureista tulleiden ihmisten kohtaamia, on Suomi kuitenkin ollut moniin muihin maihin verrattuna suhteellisen yksikulttuurinen maa, jossa arjessa ei ole totuttu olemaan tekemisissä muista kulttuureista tulevien kanssa. (Puukari & Korhonen 2013, 36.)

Puukarin ja Korhosen (emt., 36) mukaan monikulttuurisessa osaamisessa on tärkeintä tuntea itseä, omaa elämänhistoriaa ja oman kulttuurinsa lähtökohdat. Muista kulttuureista tulevia on mahdollista oppia ymmärtämään vain, jos itselle on kehittynyt ymmärrys omasta kulttuuritaustasta ja sen vaikutteista oman persoonan kehitykseen.

Omia vivahteita kulttuurienväliseen kohtaamiseen tuovat yhteisöllisten ja yksilöllisten kulttuurien välissä olevat eroavaisuudet. Samalla liiallista yleistystä on kuitenkin myös syytä varoa, koska jokaisella yksilöllä on oma ainutlaatuinen suhde kulttuuritaustansa. (Korhonen & Puukari 2013, 37.)

Kulttuurieroista päällimmäisenä Korhonen ja Puukari (emt., 37) tuovat esiin yhteisöllisen kulttuurin vaikutuksen tiedostamisen vuorovaikutuksellisessa työssä. Esimerkiksi yhteisöllisissä kulttuureissa henkilökohtaiset ongelmat jaetaan lähipiirin kanssa, yksilöllisissä kulttuureissa on taas tapana kääntyä mieluummin ammattiauttajan puoleen. Tämän viranomaiset voivat ottaa huomioon kutsumalla asiakkaan suostumuksella neuvotteluihin ja tapaamisiin mukaan myös asiakkaalle tärkeitä henkilöitä.

POHDINTA

Kuten olen tässä työssä jo monesti aiemmin tuonut esiin, kumpusi opinnäytetyön aihe ja tavoite pääasiassa omasta työstäni Vantaan lastensuojelussa. Halusin tarjota vantaalaisille maahan muuttaneille äideille mahdollisuuden saada tietoa erilaisista Vantaalla tarjolla olevista perheiden hyvinvointia edistävästä palveluista sekä madaltaa kynnystä kääntyä lastensuojelun viranomaisten puoleen, tilanteissa, missä perhettä koettelevat erilaiset kotoutumiseen ja lasten kasvatamiseen, liittyvät haasteet.

Koulutuksen kehittämistä muodostui minulle intohimo ja odotin jokaista seuraavaa koulutusta innolla. Oli mukavaa tutustua äiteihin, jotka olivat lähteneet projektiin mukaan ja halusivat toimia vapaaehtoisina tukemalla sellaisia perheitä, joilla kotoutumisprosessi oli vielä kesken. Kunnioitan heistä jokaista, heidän paneutumista ja tahdonvoimaa. Jokainen koulutus kesti 4 tuntia ja oli järjestetty pääasiassa arkena, työpäivän päätteeksi. Jokaisen koulutuksen aikana olin kiitollinen, että he jaksoivat jättää omat arkiaskareet ja tulla kuuntelemaan, mitä minulla ja perhekoutseilla oli heille annettava.

Koulutuksissa huomasin, että erityisen sujuvasti eteni työskentely elämäntilanteiden pohjalta ja minua harmitti, että en voinut jättää teoriaosuutta kokonaan pois. Samalla jouduin pohtimaan myös naapuriäitien ryhmän heterogeenisyyttä ja sitä, millaisista lähtökohdista naiset ovat koulutukseen tulleet. Näin, miten teoreettisen osuuden aikana jotkut tekivät muistiinpanoja, joillakin taas oli hankaluuksia keskittyä kirjallisen tekstin läpikäymiseen. Elämäntilanteiden läpikäyminen toi taas eloa ja vilkasta keskustelua sekä todella mielenkiintoisia ehdotuksia kaikkien elämän tuomiin ongelmiin.

Jos joskus tulevaisuudessa saan mahdollisuuden lähteä uudestaan mukaan suunnittelemaan koulutusta, missä osallistujien taustat ovat sen verran monimuotoiset, miten ne Naapuriäiti-projektiin osallistujilla olivat, niin olisin teoreettisen osuuden aikana vähemmän äänessä ja antaisin jokaisen käsitteen kohdalla puheenvuoron ensisijaisesti koulutukseen osallistuville, jolloin he saisivat mahdollisuuden liittää

jokaiseen heidän käytettyyn palveluun jonkinlaisen omakohtaisen elämäntapahtuman. Uskon, että tällä tavalla myös sellaisten osallistujien mielenkiinto voisi pysyä paremmin yllä, joille kirjoitetun tekstin seuraaminen on syystä tai toisesta haasteellista.

Koulutuksen aikana nousi esille paljon erilaisista kulttuurisista perinteistä ja etnisistä taustoista kumpuavia väärinkäsityksiä, mitkä selvästi koulutukseen osallistujia harmittivat. Toivoisinkin, että olisi enemmän vastaavanlaisia foorumeita, missä dialogin syntyminen kaupungin työntekijöiden ja asiakkaiden välillä olisi luonteva ja mahdollinen. Esimerkiksi kyseisessä koulutuksessa minulla oli vetäjäparina kaksi Vantaan perhekoutsien työntekijää. Mahdollisissa tulevaisuudessa koulutuksissa voisikin ajatella vetäjätyöpariksi erilaisia palveluita edustavia työntekijöitä. Olisi mielenkiintoista nähdä millaiseksi koulutus muotoutuisi, jos vetäjinä olisivat esimerkiksi lastenvalvoja ja nuorisotyöntekijä tai terveydenhoitaja ja koulukuraattori. Koulutus saisi varmasti erilaisen syvyyden ja painopiste olisi erilaisilla palveluilla. Sellaisella tavalla koulutusta voisi myös muokata erilaisiin ryhmiin sopivaksi.

Tässä opinnäytetyössä liitteenä oleva koulutus on suunniteltu Vantaan tarpeisiin ja kertoo Vantaan palvelujärjestelmästä. Sain Naapuriäiti-projektin aikana mahdollisuuden muokata koulutuksen myös Espoon naapuriäideille, milloin sisältö vaatii päivittämistä Espoon palveluiden mukaiseksi. Koska Suomessa on pyritty siihen, että kaikki kuntien palveluita käyttävä asiakkaat saisivat yhdenvertaista ja tasa-laatuista palvelua, niin isoja muokkauksia ei tarvinnut tehdä. En myöskään huomannut eroa Vantaan ja Espoon naapuriäideiksi koulutettavien naisten koulutusodotuksissa eikä heidän mieltä painavissa asioissa.

Muokatessa koulutusta jonkun toisen kunnan tai toisen tilaisuuteen sopivaksi, olisi kuitenkin hyvä päivittää se joka kerta ajan tasalle, sitä mukaan kuin myös tarjottavia palveluita päivitetään.

LÄHTEET

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus. Suositus opetus-suunnitelmaksi 2007.

http://www.oph.fi/download/46966_koto_ops.pdf Viitattu 07.01.2017

Alitolppa-Niitamo, A. & Säävälä, M. 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A. & Fågel, S. & Säävälä, M. (toim.) Olemme muuttaneet ja kotoudumme. Helsinki: Väestöliitto

Anttila, P. 2014. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Metodix. – metoditietämystä kaikille. <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/> Viitattu 23.02.2017

Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: Akatiimi Oy.

Bartis, I. Maahanmuuttajataustaisten ohjaus koulutuksessa ja työelämässä. 2010. Helsingin Yliopisto

Eskola, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus

- Fields, M. Mitä on vertaisoppiminen? 2012. Teoksessa Fields, Marion & Plathon, Susanna (toim.) Tietoa, taitoja ja hyvää fiilistä. OK-opintokeskus
- Hammar-Suutari, S. 2009. Ajankohtaista. Asiakkaana erilaisuus – kulttuurien välisen viranomaistoiminnan etnografia. Suomen Kansantietouden Tutkijan Seura ry
http://www.elore.fi/arkisto/1_10/ajankoht_hammar_1_10.pdf Viitattu 12.12.2010
- Heikkinen, Hannu L.T. 2010. Toimintatutkimus - toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-Kustannus
- Heimonen, J. 2010. Kulttuurien piirteitä. Teoksessa Bartis, Imre (toim.) Maahanmuuttajataustaisen ohjaus Koulutuksessa ja työelämässä. 2010. Helsingin Yliopisto
- Henkilötietolaki 523/1999. Oikeusministeriö 01.06.1999
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012.
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Joronen, T. 2007. Työmarkkinoiden monenlaiset maahanmuuttajanaiset. Teoksessa Martikainen, T. & Tiilikainen, M. 2007. Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöliitto
- Kaila, M. 2016. Mitä naapuriäidit merkitsee minulle.
<https://naapuriaidit.wordpress.com/2016/04/12/mita-naapuriaidit-merkitsee-minulle/> Viitattu 19.03.2017
- Kaila, M. 2016. Naapuriäidin voima.
<https://naapuriaidit.wordpress.com/2016/05/09/naapuriaidin-voima/> Viitattu 19.03.2017
- Kohti reilua ja yhteisöllistä Suomea. Humak Strategia 2020
<http://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/07/Strategia-humak-2020-1.pdf> Viitattu 23.02.2017
- Korhonen, V. & Puukari, S. 2013. Monikulttuurinen ohjaus kotoutumista tukevassa työssä. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A. & Fågel, S. & Säävälä, M. (toim.) Olemme muuttaneet ja kotoudumme. Helsinki: Väestöliitto
- Laki kotoutumisen edistämisestä. Kotoutumislaki 1386/2010. Sisäasiainministeriö. 01.09.2011
- Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi. 2017.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79439/okm05.pdf?sequence=1> Viitattu 17.03.2017
- Martikainen, T. & Tiilikainen, M. 2007. Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöliitto
- MLL: Kotouttavaa perhetyötä maahanmuuttajien tueksi 2016

<http://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/2669177/MLL+Kotouttavaa+perhetyota+maahanmuuttajien+tueksi> Viitattu 17.03.2017

Naisresurssikeskuksen laatukäsikirja 2001.

<http://www.nicehearts.com/?s=laatuk%C3%A4sikirja> Viitattu 07.10.2015

Opetussuunnitelma. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma. Yhteisöpedagogi 2015-2017. Humanistinen ammattikorkeakoulu
<http://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/06/OPS-YAMK-janu-2015-2017.pdf> Viitattu 20.02.2017

Opinnäytetyöopas 2015-2017.

<https://pro.humak.fi/humakpro/humak/390799/opinnaytetyoopas.pdf> Viitattu 07.01.2017

Puukari, S. 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus

Pyykkönen, M. 2007. Naiset maahanmuuttajien yhdistyksissä. Teoksessa Martikainen, T. & Tiilikainen, M. 2007. Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöliitto

Rönkkö, L., Rytönen, T. 2010. Monisäkeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy

Saksela-Bergholm, S. 2016. Naapuriäiti-toimintamallin kehittäminen: Kulttuuri- ja sukupuolitietoinen aluekehittämishanke. ERS-hankkeen loppuarviointi Nicehearts Ry:lle. 2016. Helsingin yliopisto

Schubert, C. 2013. Kotoutumisen psykologia. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A. & Fågel, S. & Säävälä, M. (toim.) Olemme muuttaneet ja kotoudumme. Helsinki: Väestöliitto

Säävälä, M. 2011. Perheet muuttoliikkeessä: Perustietoa Maahanmuuttaneiden kohtamiseen. Helsinki: Väestöliitto

Valke, A. 2012. Esipuhe. Teoksessa Fields, Marion & Plathon, Susanna (toim.) Tietoa, taitoja ja hyvää fiilistä. OK-opintokeskus

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja kehitä. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy

Vuori, J. 2012. Arjen kansalaisuus, sukupuoli ja kotouttamistyö. Teoksessa Hirsiäho, A. & Keskinen, S. & Vuori, J. (2012) Monikulttuurisuuden sukupuoli : kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. Tampereen yliopisto

Vuori, J. 2007. Perheen nimissä. Maahanmuuttajien opastusta tasa-arvoon. Teoksessa Vuori, J., Nätkin, R. 2007. Perhetyön tieto. Tampere: Vastapaino

Yksilöllisiä polkuja maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen (2016)

http://oph.fi/ajankohtaista/verkkouutiset/101/0/yksilollisia_polkuja_maahanmuuttajien_kotoutumiskoulutukseen Viitattu 19.02.2017

LIITTEET

Liite 1: Koulutuksen käsikirjoitus

Käsikirjoitus

- Toivottaa ryhmä tervetulleeksi
- Kerro itsestäsi ja omasta taustasta, miksi olet heidän kanssa tänään
- Pyydä ryhmäläisiä kertomaan muutamalla sanalla itsestään
- Kerro tämän päivän aiheesta
 - tänään puhutaan erilaisista palveluista, mitä Vantaan kaupunki tarjoaa lapsiperheille, koska käsikirjoitusta voi soveltaa missä kaupungissa tahansa.
 - käydään lyhyesti läpi ns. kevyet palvelut ja puhutaan laajemmin lastensuojelusta
- Kysy, mitä ryhmäläiset tietävät lastensuojelusta? Kerro, että kenenkään ei tarvitse kertoa mitään, mitä he eivät halua kertoa.
- Herätä keskustelu sanasta "lastensuojelu" ja tunteista, mitä sana "lastensuojelu" tuo ryhmässä esiin.
- Kirjoita ryhmäläisten ajatukset ylös

- Palauta keskustelu aiheeseen ja kerro, että informatiivisen osuuden jälkeen:
 - mietitään yhdessä, miten voisimme auttaa erilaisia perheitä vaikeissa tilanteissa
- Avaa Prezi ja sovi ryhmäläisten kanssa, että jokaisen pallon kohdalla käydään läpi pelkästään nämä käsitteet, mitkä ovat heille vieraat tai mistä he haluavat lisää tietoa.
 - kerro, että olet kirjoittanut jokaisen käsitteen auki helposti luettavalla suomen kielellä ja jokainen halukas saa materiaalin kotiin mukaan vietäväksi
 - kerro, että olet avoin ryhmästä nouseville ajatuksille, jos jostain pallosta puuttuu jotakin oleellista
- Kerro jokaisesta läpikäytävästä käsitteestä lyhyt esimerkki (mieluiten omakohtainen tai oikeasta elämästä)
- Informatiivisen osan jälkeen esittele harjoitus:
 - kerro, että kaikki ovat nyt naapuriäidin roolissa ja tutustuvat perheeseen, jotka ovat erilaisissa elämäntilanteissa
 - jos ryhmä on tarpeeksi suuri, ryhmäläiset voivat muodostaa 2-3 hengen pareja ja triploja
 - jokainen ryhmä saa yhden case`in kerrallaan
 - ryhmä saa miettiä perheen tilannetta n. 5 minuuttia, minkä jälkeen tilanteet puretaan case kerrallaan
 - kirjoita ratkaisut post-it lapuille ja kiinnitä laput seinälle
 - purun jälkeen pyydä jokaista ryhmää kertomaan, miten samassa elämäntilanteessa perhettä voisi auttaa heidän omassa kotimaassa
 - kirjoita ratkaisut post-it lapuille ja kiinnitä ne myös seinälle.
- Jos harjoitus onnistui ja ryhmäläiset lähtivät pohtimaan tilanteita, voit jakaa jokaiselle ryhmälle uuden case`in.

- Case työskentelyn jälkeen pohditaan yhdessä, mitkä ovat suomalaisen järjestelmän hyvät ja huonot puolet suhteessa käytäntötapoihin heidän omassa kotimaassaan.
- Palaa alussa kirjaamiisi ryhmäläisten ajatuksiin ja mietteisiin lastensuojelusta.
 - Kysy ovatko ryhmäläiset saaneet lastensuojelusta jotakin uutta tietoa tai onko tämän päivän tema muuttanut millään lailla heidän käsitystä lastensuojelusta ja palveluista lapsiperheille Suomessa.
- Ava keskustelu siitä, että kaikkialla maailmassa vanhemmat kasvattavat lapsiaan ohjaten heitä tekemään hyviä ja toimivia valintoja elämässään. Monet vanhemmat saavat tukea ja apua läheisiltä ja ystäviltä. Toisinaan perhe voi tarvita apua selviytyäkseen vaativasta tehtävästään lastenkasvatuksessa.

Kotitehtävä:

- Vanhemmat voisivat tutustua kotona tarkemmin www.lastensuojelu.info tai www.infopankki.fi sivustoihin
TAI
- Ottaa selvää, missä on heidän lähin avoin päiväkoti tai asukaspuisto ja mennä sinne vierailemaan

Liite 2: Perhe Vantaalla / selkosuomennettu tietopaketti

PERHE VANTAALLA

TÄRKEÄT NUMEROT:

VAIHDE MA-PE KLO 8-16 PUH. 09 839 11

SOSIAALI- JA KRIISIPÄIVYSTYS 24/7 PUH. 09 8392 4005

VANTAAN TURVAKOTI 24/7 PUH. 09 8392 0071

HYVÄT NETTISIVUT:

WWW.INFOPANKKI.FI

WWW.LASTENSUOJELU.INFO

Päivähoito

Lasten hoitopalvelu.

Perhepäivähoito

On yksi päivähoidon muodoista. Hoito tapahtuu hoitajan kotona ja hoidettavana on eniten 4 lasta. Perhepäivähoitoon haetaan samalla tavalla kuin päivähoitoon.

Ryhmäperhepäivähoito

On toinen päivähoidon muodoista. Ryhmässä eniten 12 lasta ja 3 hoitajaa. Haetaan samalla tavalla kuin päivähoitoon.

Asukaspuistot

Asukaspuisto on tarkoitettu lapsille ja vanhemmille. Puistoissa on ohjattua toimintaa. Ei maksua, ei ilmoittautumista.

Avoimet päiväkodit

Avoimet päiväkodit ovat lapsille ja vanhemmille tarkoitettuja kohtauspaikkoja ja leikkipaikkoja. Ei maksua, ei ilmoittautumista.

Kerhot

Säännöllinen lastenhoito 2-5 vuotiaille lapsille, jotka eivät ole päiväkodissa. Kerhoon voi lapsen viedä 2-3 tunniksi 3 päivänä viikossa. Hoito on maksullinen, mutta maksuihin voi hakea alennusta. Hoito ei vaikuta Kelan maksamiin tukiin. Haetaan päiväkotihakemuksella.

Hoitopalvelu

Hoitopalvelu on joissakin päiväkodeissa järjestettävä lastenhoitopalvelu muuten kotona oleville päiväkotikäisille lapsille. Palvelu on

maksullinen ja se pitää varata etukäteen. Hoitopalveluja tarjoavien päiväkotien yhteystiedot saa **Vaihteen** kautta.

Hoitoapupalvelutmaksut	Kokopäivähoito, Yli 5 tuntia	Osapäivähoito, Alle 5 tuntia
Perheen nuorin lapsi	34 euroa/päivä	20 euroa/päivä
Perheen muut lapset	20 euroa/päivä	12 euroa/päivä

Esikoulu

Esikoulu on Suomessa lapsille pakollinen. Esiopetus on ilmainen ja tapahtuu kouluissa ja päiväkodeissa. Esiopetuksen vuosi alkaa kouluvuoden kanssa samaan aikaan ja päättyy silloin kun kouluissakin alkaa kesäloma. Esiopetuksessa harjoitellaan koulua varten, mutta myös leikitään paljon.

Perusopetukseen valmistava opetus

6-10 vuotiaalle lapsille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ei riitä esikoulua tai peruskoulua varten.

Koulu

Koulunkäynti on Suomessa pakollinen. Koulunkäynti on maksuton, kynät, kumit, kirjat ja vihot saadaan koulusta. Liikuntavarusteet pitää hankkia itse. Oppivelvollisuus 1-9 luokka. Joissakin kouluissa on mahdollista suorittaa myös 10 luokka. 9 luokan jälkeen oppilas saa päättötodistuksen ja opintokelpoisuuden jatko-opintoihin.

Kuuden ensimmäisen luokan aikana oppilaita opettaa sama opettaja – luokanopettaja. Kolme viimeistä luokkaa tunnit koostuvat aineenopetuksesta ja jokaista ainetta opettaa erilainen opettaja.

Wilma

Wilma on vanhempien ja koulun välisen yhteydenpidon väline. Wilmassa voi seurata lapsen käyttäytymistä koulussa, kokeiden tuloksia, poissaoloja. Wilman kautta opettaja voi kirjoittaa vanhemmalle myös tärkeistä asioista. Vanhemmat voivat myös itse ottaa opettajaan yhteyttä Wilman kautta.

Oppimisen tuki

Oppimisen tuen tavoite on tukea oppilasta opiskelussa. Oppimisen tuki koostuu kolmesta asteesta:

1. Yleinen tuki. Sisältyy päivittäiseen koulutyöhön. Yleiseen tukeen on oikeus jokaisella oppilaalla. Konkreettiset oppilaalle voidaan järjestää jonkun aineen tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, opiskelu avustajan avulla. Oppilaalle voidaan laatia myös henkilökohtainen opetussuunnitelma.
2. Tehostettu tuki. Opetuksessa käytettävä tuki on samaa kuin yleisessä tuessa, mutta sitä on enemmän. Ennen tehostettua tukea, koulu tekee oppilaasta pedagogisen arvion, missä on tuotu esiin oppilaan vahvuudet ja alueet, missä oppilas tarvitsee tukea. Tehostetusta tuesta laaditaan vanhemman kanssa lapselle henkilökohtainen opetussuunnitelma.

3. Erityinen tuki. Erityinen tuki tulee yleisen ja tehostetun tuen jälkeen. Erityisen tuen tavoite on auttaa oppilasta suorittamaan oppivelvollisuus loppuun ja saada jatko-opiskelu paikka. Ennen erityistä tukea koulu laatii oppilaasta pedagogisen selvityksen. Pedagogiseen selvitykseen pitää lisätä myös psykologin, lääkärin tai koulukuraattorin lausunto oppilaan pärjäämisestä koulussa. Sitten kun oppilas on saanut koululta erityisen tuen päätöksen, tehdään oppilaan ja vanhempien kanssa yhdessä opetuksen järjestämisestä suunnitelma (HOJKS). HOJKS ohjaa oppilaan opettamista koulussa. Erityisen tuen päätös tarkistetaan 2. ja 6. luokalla.

Kuraattori

Koulukuraattori toimii yhteyshenkilönä kodin ja koulun välillä esimerkiksi jos lasta kiusataan tai lapsi on itse kiusaaja tai lapsella on koulussa muita ongelmia Koulukuraattori antaa lapsille ja nuorille keskustelutukea vaikeuksissa.

Opinto-ohjaaja eli opo

Opo opettaa 7-9 luokalla opiskelunvalmiuksia ja auttaa tekemään ainevalintoja. Perusopetuksen loppuvaiheessa opo keskustelelee oppilaiden kanssa ammattitavoista ja jatko-opinnoista.

Koulunkäyntiavustaja

Avustaja avustaa luokanopettajaa niiden oppilaiden opettamisessa, joilla on vaikeuksia pysyä mukana opetuksessa.

Erityisopettaja

Erityisopettaja opettaa niitä oppilaita, jotka tarvitsevat lisätukea oppimiseen.

Suomi toisena kielenä –opettaja (S2-opettaja)

S2-opettaja opettaa suomea. Tavoitteena S2-opettajalla on, että oppilas saavuttaisi suomenkielessä äidinkieleen verrattavan tason.

Iltapäivätoiminta eli ip

Iltapäivätoiminta järjestetään 1. ja 2. luokan oppilaille sekä oppilaille, joilla on erityisen tuen päätös. Toiminta on maksullinen, maksuun voi saada alennusta perheen taloudellisista syistä. Iltapäivätoimintaan haetaan joko Wilman kautta tai paperilomakkeella.

Aamu ja iltapäivähoito

Aamu- ja iltapäivähoito on tarkoitettu kehitysvammaisille ja autistisille lapsille, joilla on voimassaoleva päätös loma-ajan tai aamu- ja iltapäivähoidon järjestämisestä.

Terveydenhoitaja

Terveydenhoitaja seuraa oppilaan kasvua ja kehittymistä, antaa rokotuksia ja auttaa, jos oppilas on koulupäivän aikana sairastunut tai loukannut itsensä. Vanhemmat voivat olla häneen yhteydessä ja kysyä terveyteen ja kehittymiseen liittyvissä asioissa.

Koululääkäri

Koululääkäri toimii terveydenhoitajan työparina. Tapaamiset lääkärin kanssa sovitaan terveydenhoitajan kautta. Tarvittaessa koululääkäri voi kirjoittaa lähetteitä ja ohjata oppilaita jatkotutkimuksiin.

Koulupsykologi

Koulupsykologi auttaa selvittämään, mistä oppilaan oppimisvaikeuksissa on kysymys.

Neuvola

Neuvolassa seurataan lapsen kasvua ja kehitystä raskaudesta lähtien. Neuvolat ovat tarkoitettu kaikille alle kouluikäisten lasten perheille. Vantaan neuvoloihin voi varata ajan MA-TO klo 8 – 15 ja PE klo 8 – 13 **puh. 09 839 2590**

Perhevalmennus

Ensimmäistä lasta odottaville perheille tarkoitettut ryhmätapaamiset, missä keskustellaan raskaudesta, vauvan odotuksesta, synnytyksestä ja elämästä vauvan kanssa. Perhevalmennus on vapaaehtoinen.

Neuvolan perhetyö

Neuvolan perhetyö on maksuton neuvolan palvelu perheille, joissa odotetaan lasta ja joissa on pieniä lapsia. Neuvolan perhetyöntekijä tulee kotiin ja hänen kanssa voi keskustella lapsen odotukseen, kehitykseen, ruokailuun, nukkumiseen ja omaan jaksamiseen liittyvistä kysymyksistä.

Perheneuvola

Perheneuvola on tarkoitettu 0 – 12 vuotiaiden lasten perheille. Perheet voivat ottaa perheneuvolaan yhteyttä, kun ovat huolissaan lapsen kasvusta, kehityksestä, käyttäytymisestä tai jos perheessä on joitakin huolia, esimerkiksi ero tai suru.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelu antaa käytännön tukea (kodinholdollisissa tehtävissä avustaminen, lastenhoito) vaikeassa elämäntilanteessa oleville lapsiperheille. Palvelu on maksullinen ja määräytyy perheen tulojen mukaan. Toimeentulotuen ja lastensuojelun asiakkaille palvelu on maksutonta. Puhelinaika MA, KE klo 8 – 12 ja TI, TO klo 8 – 15:30. **Itä-Vantaa puh. 09 8392 5432 ja Länsi-Vantaa puh. 09 8393 4228**

Perhekoutsit

Perhekoutsilta voi kysyä kaikkea, mikä liittyy lapsiin, lasten kasvatukseen, kehitykseen sekä lapsiperheen arkeen. Perhekoutsit tapavat perheitä kotona sekä toimistolla.

NUPPI

NUPPI tarjoa tukea 13 – 21 vuotiaille nuorille ja heidän perheille. Ongelmina voivat olla: masennus, ahdistus, päihteet, pelaaminen, ihmissuhteet. Puhelinaika MA-PE klo 9 – 11 ja TI klo 12 – 15, **puh. 09 839 26063**

Lastenvalvojat

Lastenvalvojat selvittävät **avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten** isyyden epäselvissä tilanteissa. Lastenvalvojat avustavat perhettä

lapsen huoltoa, asumista ja elatusta liittyvissä kysymyksissä.

Lastenvalvojien tehtävä on tehdä edelleen mainituissa kysymyksissä vanhempien välissä lainmukaiset sopimukset. Lastenvalvojat saavat tiedon avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta myös suoraan maistraatista.

Lastensuojelu

Lastensuojelun tavoitteena on, että jokaisella Suomessa asuvalla lapsella olisi mahdollisuus kasvaa ja kehittyä turvallisessa ja tasapainoisessa arjessa. Lastensuojeluun voi ottaa yhteyttä, jos perhe tarvitsee apua heidän hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa. Ensisijainen vastuu lapsen hyvästä arjesta on vanhemmilla, jos vanhemmat eivät omalla toiminnalla pysty hyvään arkeen lapselle takaamaan, lastensuojelun sosiaalityöntekijällä on velvollisuus puuttua asiaan. Lastensuojelua ohjaa laki ja se perustuu YK:n lasten oikeuksien sopimukseen.

www.lastensuojelu.info

Lastensuojeluilmoitus

Lastensuojeluilmoitus tehdään, jos lapsen olosuhteista tai hyvinvoinnista nousee huoli. Käytännössä kaikilla lapsen kanssa tekemisissä olevilla työntekijöillä on lain mukaan velvollisuus tehdä huolen noustessa lastensuojelulle ilmoitus. Myös perheellä itsellä on oikeus pyytää vaikeassa elämäntilanteessa apua lastensuojelulta. Sosiaalityöntekijällä on velvollisuus käsitellä ilmoitus 7 arkipäivän aikana ja olla perheeseen yhteydessä.

Lastensuojelutarpeen selvitys

Lapsen vastaava sosiaalityöntekijä aloittaa työskentelyyn uuden asiakkaan kanssa, sitä varten sosiaalityöntekijä yhdessä sosiaaliohjaajan kanssa arvioivat lapsen ja koko perheen kokonaistilannetta. Selvityksen aikana on tarkoitus arvioida lapsen suojelun tarve ja vanhempien mahdollisuudet vastata niistä. Jos sosiaalityöntekijä arvioi, että suojelun tarve on, niin lastensuojelun asiakkuus jatkuu, jos sosiaalityöntekijän arvion mukaan lapsen suojelemisen tarvetta ei ole, niin asiakkuus päätetään.

Avohuolto

Lastensuojelun tukitoimi. Perhe ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä miettivät yhdessä, millä tukimuodoilla perhe saa parasta tukea ja kaikki perheen jäsenet saavat asua kotona. Sosiaalityöntekijän velvollisuus on järjestää perheelle sopiva tukimuoto.

Tukihenkilö

Lastensuojelun tukitoimi. Perheen ja sosiaalityöntekijän yhteisellä päätöksellä lapselle etsitään perheen ulkopuolelta aikuinen, jota lapsi tapaa n. 2 tuntia kerrallaan joka viikko tai joka toinen viikko.

Tukiperhe

Tukiperhe on lastensuojelun tukitoimi, missä perheen ja sosiaalityöntekijän yhteisellä päätöksellä lapselle etsitään tukiperhe. Lapsi vierai-

lee perheessä sovitusti, yleensä yhden viikonlopun kuukaudessa. Silloin kun lapsi on tukiperheessä, hän osallistuu perheen arkeen. Vanhemmalla on tukiperheen viikonlopun aikana omaa aikaa.

Perhekuntoutus

Perhekuntoutus on lastensuojelun tukitoimi. Perhekuntoutukseen osallistuu koko perhe. Perhekuntoutuksen aikana koko perhe asuu perhekuntoutuskeskuksessa ja tukea on saatavilla 24/7. Perhekuntoutuksen tavoite on ehkäistä lapsen sijoitus ja huostaanotto.

Avohuollon sijoitus

Avohuollon sijoitus on väliaikainen ratkaisu, jos kotona on tilanne kriisiytynyt ja lapsen tai nuoren olisi parempi asua hetki muualla. Vanhemmalla säilyy huoltajuus. Aikajaksosta perhe sopii yhdessä vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.

Kiireellinen sijoitus

Kiireellinen sijoitus on lastensuojelun tukitoimi. Olosuhteiden vaatiessa lastensuojelun sosiaalityöntekijä tekee päätöksen lapsen sijoittamisesta kodin ulkopuolelle. Vanhempia kuullaan ja heillä on oikeus suostua sijoitukseen tai vastustaa sijoitusta. Sijoituspäätös tehdään yleensä 30 päiväksi, minkä jälkeen sitä voi pidentää vielä seuraavalla 30 päivälle. Jos sijoituspäätös jatkuu ensimmäisen 30 päivän jälkeen, alkaa samalla huostaanoton valmistelu. Sijaishuollon aikana sosiaalityöntekijän ja perheen on yhdessä tehtävä suunnitelma lapsen kotiin palauttamisesta / palaamisesta. Sosiaalityöntekijä seuraa suunnitelman toetutumista.

Huostaanotto

Huostaanotto tarkoittaa sitä, että lapsi ei voi enää olosuhteiden vuoksi asua kotona. Ennen huostaanottoa lapsen vastaavan sosiaalityöntekijän on kokeiltava kaikki avohuollon toimenpiteet, jotta lapsen kotona asuminen olisi mahdollinen. Huostaan otettu lapsi asuu joko sijaisperheessä tai lastensuojelulaitoksessa. Sosiaalityöntekijällä on velvollisuus tarkistella perheen olosuhteita ainakin kerran vuodessa ja lopettamaan huostaanoton heti, kun lapsen on mahdollista palata kotiin. Ennen huostaanoton päätöstä vanhempia kuullaan. Vanhemmat voivat joko suostua huostaanottoon, siinä tapauksessa päätöksen huostaanotosta tekee johtava sosiaalityöntekijä. Jos vanhemmat vastustavat huostaanottoa, päätös huostaanotosta menee ratkaistavaksi hallinto-oikeuteen ja päätöksen tekee hallinto-oikeus. Tässä tapauksessa huostaanotosta käytetään nimeä tahdonvastainen huostaanotto.

Jälkihuolto

Jälkihuollosta saa tukea ja ohjausta huostaanoton jälkeen kotiutunut tai omilleen muuttanut nuori. Nuoren on mahdollista tavata omaa ohjaaja 1 – 3 kertaa kuukaudessa.

Vantaan turvakoti

Turvakotiin voi hakeutua, jos kotona ei ole turvallista olla. Turvakotissa on ympärivuorokautinen päivystys. 24/7 puh. **09 8392 0071**

Sosiaali- ja kriisipäivystys

Sosiaali- ja kriisipäivystys antaa apua äkillisissä ja yllättävissä kriisitilanteissa. Sosiaali- ja kriisipäivystykseen voi soittaa esimerkiksi, jos

on huoli lapsesta tai perheestä, on tapahtunut onnettomuus, väkivaltatilanne tai kuolema. Sosiaali- ja kriisipäivystykseen voi soittaa **24/7 puh. 09 8392 4005**

Vaihde

Vaihteesta saa tietoa kaikista Espoon kaupungin palveluista. Vaihteen työntekijä voi tarvittaessa yhdistää puhelun oikeaan palveluun. Vaihde palvelee **MA-PE klo 8-16 puh. 09 839 11**

MUUTA:

Liite 3: Erilaiset elämäntilanteet eli case`it

Case 1

Yksinhuoltajaäiti ja 3 alle kouluikäistä lasta ovat muuttaneet kotiin vastaanottokeskuksesta vuosi sitten. Lapset käyvät päiväkodissa ja esikoulussa. Äidillä ei ole ystäviä eikä sukulaisia Suomessa. Äiti on ollut pitkään väsynyt ja surullinen. Mistä äiti voi saada apua?

Case 2

Perhe – äiti, isä ja 4 lasta. Isä on päivät töissä, iltaisin opiskelee. Äiti on 1-vuotiaan ja 2-vuotiaan lapsen kanssa kotona. 5-vuotias on päiväkodissa, 7-vuotias on ensimmäisellä luokalla. 5-vuotiaalla on kehitysviivästymä, myös puhe ei ole kehittynyt hyvin. 5-vuotias on kotona hankala ja satuttaa pienempiä. Äidillä menevät kaikki voimat 5-vuotiaan, muihin lapsiin ja kodin hoitamiseen aikaa ei riitä. Isä ei ymmärrä, miten äiti ei tule yhden lapsen kanssa toimeen. Isä ja äiti riitelevät paljon. Mistä perhe voi saada apua?

Case 3

Nuori pariskunta ovat juuri saaneet vauvan. Isä on päivisin kotoutumiskurssilla, äiti on vauvan kanssa yksin kotona. Äiti itkee paljon ja on väsynyt. Äidillä ei ole ystäviä eikä sukulaisia Suomessa. Äiti haluaisi vain nukkua, mutta vauvalla on vatsa kipeä ja hän itkee koko ajan. Miten voi auttaa äitiä?

Case 4

Mies on asunut Suomessa jo 15 vuotta. 2 vuotta sitten hän kävi kotimaassa, meni siellä naimisiin ja sai lapsen. Vaimo ja lapsi muuttivat myös Suomeen. Vaimo on uudestaan raskaana. mies on pitkät päivät töissä. Vaimolla on oleskelulupa menossa umpeen, Mies ei ole huolehtinut vaimon uudesta oleskeluluvasta. Lapsilisät menevät miehen tilille ja mies antaa vaimolle rahaa vain ruokaostoksia varten. Välillä mies hermostuu ja lyö vaimoa. Vaimo ei ole kertonut lyömisestä kenellekään. Miten perhettä voi auttaa?

Case 5

Perhe – äiti, isä, 13-vuotias lapsi ja 5-vuotias lapsi. 13-vuotias lapsi on kertonut koulussa, että vanhemmat lyövät häntä, kun hän ei tottele heitä. Miten perhettä voi auttaa?

Case 6

Isä, äiti ja vauva. Isä pahoinpiteli äidin ja äiti päätyi sairaalaan. Isä uhkailee, että lähettää vauvan oman siskon perheeseen kotimaahansa, jos äiti kertoo sairaalassa, mitä tapahtui. Äiti ei kerro, mutta pelkää palata takaisin kotiin. Miten äitiä voi auttaa?

Case 7

4 vuotta Suomessa asunut 16-vuotias tyttö tulee raskaaksi. Vauvan isä ei halua olla vauvan elämässä mukana. Raskauden 6. kuukaudella tytön isä huomaa, että tyttö on raskaana ja pahoinpitelee hänet. Opettaja huomaa koulussa pahoinpitelyn jäljet. Miten perhettä voi auttaa?

Case 8

Perhe – äiti, isä, 2- ja 3-vuotiaat lapset. Perheeseen on kuukauden kuluttua syntymässä kaksoset. Isä on päivisin töissä. Äiti on huonovointinen eikä jaksaa hoitaa lapsia. Lapset ovat villit ja hakevat jatkuvasti äidin huomiota. Isä on äidin jaksamisesta huolissaan, mutta ei voi olla poissa töistä. Miten perhettä voi auttaa?

Case 9

Perheessä kasvaa kaksi kouluikäistä lasta – yksi lapsi on 2. luokalla ja toinen lapsi on 5. luokalla. Toisella luokalla olevan lapsen opettaja soittaa isälle ja kertoo, että lapsi on koulussa levoton, ei jaksaa keskittyä tunnin tehtäviin ja välitunnilla on lyönyt toista oppilasta. Toisen oppilaan vanhemmat ovat vaatineet koulua toimimaan. Miten tilanteessa pitää toimia?

Case 10

Äiti kasvattaa yksin 2-vuotiaita kaksosia. Äiti on jäänyt lasten kanssa yksin vuosi sitten, isän päädyttyä vankilaan. Ennen kun isä päätyi vankilaan, isä piti huolen perheen raha-asioista ja laskuista. Äiti puhuu suomea huonosti. Isän tilanne on vielä epäselvä, mahdollisesti isä palautetaan kotimaahansa. Äidillä on paljon maksamattomia laskuja. Vuokravelkaa on paljon, samoin sähkölaskut ovat maksamatta monelta kuukaudelta. Äiti saa vain kodinhoidontukea ja lapsilisiä. Miten autat äitiä elämässä eteenpäin?

Case 11

Äiti asuu yhden alle 2-vuotiaan lapsen kanssa kaupungin asunnossa. Lapsen isä on asunnoton, ja majoilee äidin ja lapsen asunnossa. Äiti on tilanteeseen väsynyt. Äiti kokee isän läsnäolon hänen elämässä ahdistavaksi, mutta isä ei suostu muuttamaan pois. Äiti juo iltaisin paljon alkoholia ja voi päivisin huonosti. Äiti ei juuri ulkoile lapsen kanssa, lapsen ruoka on pääasiassa maito, karkit ja makaronit. Miten perhettä voi auttaa?

Case 12

Isä ja äiti ovat päättäneet erota. Päätöksen jälkeen eivät ole puhuneet keskenään. Perheessä on kaksi kouluikäistä lasta. Miten pitää toimia eropäätöksen jälkeen?

Liite 4: Prezi esitys

NEUVOLA
MA-TO klo 8 - 15
PE klo 8 - 13
☎ **09 8392 59 00**

PERHEVALMENNUS

NEUVOLAN PERHETYÖ

PSYKOLOGIN PUHELINNEUVONTA

**LAPSIPERHEIDEN
KOTIPALVELU**

**SOITTOAIKA: MA,KE klo 8-12
ja TI,TO klo 8-15:30**

ITÄ-VANTAA
☎ **09 8392 5432**

LÄNSI-VANTAA
☎ **09 8393 4228**

PERHEKOUTSIT

KLO 10 - 18

043 8266 279

PERHENEUVOLA

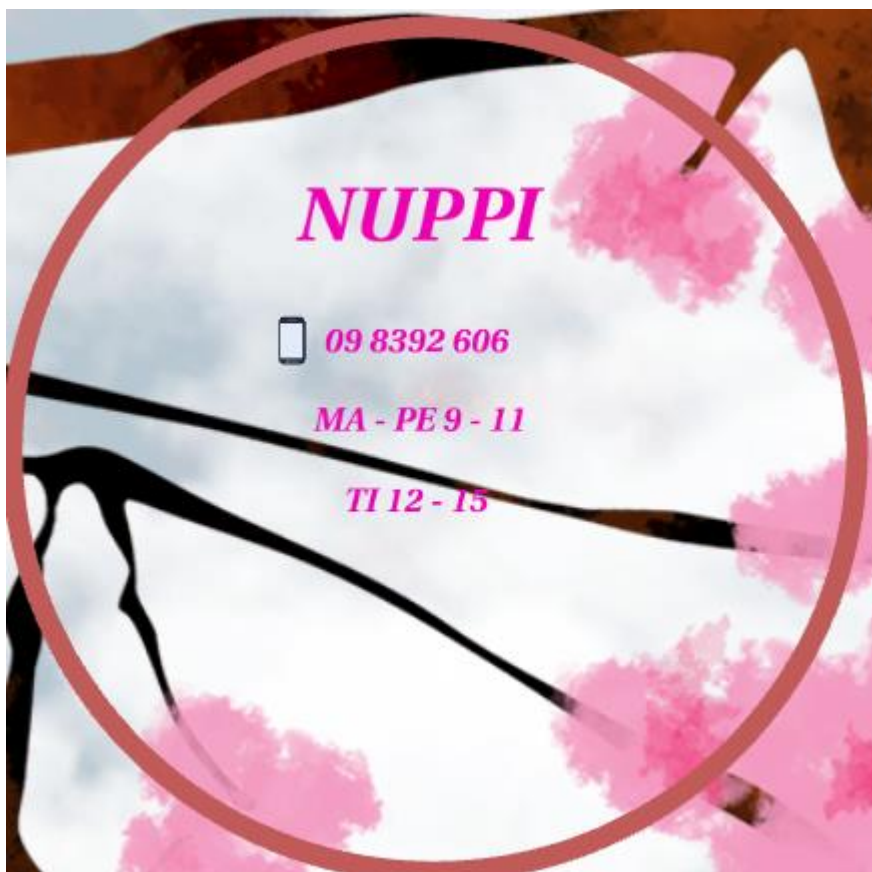
09 8392 3340

MA-TI-TO

8:30 - 11:30

KE

14 - 16:30

VÄKIVALTAAPU
SOSIAALI- JA KRIISIPÄIVYSTYS
24H

☎ **09 8392 4005**

VANTAAN TURVAKOTI
KARSIKKOKUJA 17

☎ **09 839 20071**

SOSIAALINEUVONTA
MA-TI-TO-PE
klo 9 - 11

TIKKURILA
☎ **09 8392 3384**

MYYRMÄKI
☎ **09 8392 2914**

KOIVUKYLÄ
☎ **09 8392 7613**

